

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAĞLIK TURİZMİ ANA BİLİM DALI

MEDİKAL TURİZMDE OFTALMOLOJİNİN BİR KAMU
HASTANESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: ALANYA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Hilal ÖZKAN

Danışman
Doç. Dr. Fatih ASLAN

ALANYA
2022

Hilal ÖZKAN

Medikal Turizmde Oftalmolojinin Bir Kamu Hastanesinde
Değerlendirilmesi: Alanya Örneği

ALKÜ 2022

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**MEDİKAL TURİZMDE OFTALMOLOJİNİN BİR KAMU HASTANESİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ: ALANYA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hilal ÖZKAN

Anabilim Dalı: Sağlık Turizmi

Program Adı: Sağlık Turizmi

Danışman

Doç. Dr. Fatih ASLAN

ALANYA

2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığımı ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....

Hilal ÖZKAN

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamı hazırladıđım sűre boyunca bilgi ve tecrűbeleri ile desteklerini eksik etmeyen deđerli danıőman hocam Doç. Dr. Fatih ASLAN'a, yűksek lisans eđitimim boyunca her zaman yol gűsteren deđerli hocam Doç. Dr. İőhak Suat ŐVEY'e, hayatım boyunca her daim yanımda olan ailem ve dostlarıma sonsuz teőekkűrlerimi sunarım.

ÖZET

MEDİKAL TURİZMDE OFTALMOLOJİNİN BİR KAMU HASTANESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: ALANYA ÖRNEĞİ

Hilal ÖZKAN

Sağlık Turizmi Anabilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Ekim, 2022(60 sayfa)

Sağlıklı yaşamın önemi Covid-19 pandemisi sonrasında daha çok anlaşılmıştır. Bireyler kendi ülkelerindeki sağlık hizmetlerinde uzun randevu sıraları, yüksek maliyetler, sigorta kapsamında olmayan bazı tedaviler gibi nedenlerle kendi ülkeleri dışında sağlık hizmeti arayışına girmiştir. Teknolojik gelişmelerle bilgiye ulaşımın kolaylaşması da bireyleri sağlık turizmi hareketliliğine yönlendirmiştir. Temelde maliyet ve uzmanlık alanlarında tıbbi müdahale gerektiren sağlık hizmetleri sağlık turizminin alt dalı olan medikal turizm kapsamındadır. Medikal turizm Türkiye için gelişmekte olan ve her geçen gün talebin arttığı sağlık turizminin bir alt dalıdır. Medikal turistlerin ülkemizi en çok tercih ettikleri tedaviler arasında oftalmoloji ilk sıralarda yer almaktadır. Oftalmolojinin ilk sıralarda yer almasında kaliteli sağlık hizmetlerini uzun randevu süreleri olmadan daha uygun maliyetlerde alabiliyor olmak etkilidir. Oftalmoloji tedavileri için seyahat planlayan medikal turistlerde sağlık hizmetleri yanında geleneksel turizm faaliyetleri de önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada hem geleneksel turizm açısından ön planda olan hem de medikal turizm açısından gelişme gösteren Alanya ilçesi tercih edilmiştir. Çalışmada ülkemiz 2020 yılı sağlık turisti ve oftalmoloji sağlık turisti verileri ile Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden alınan 2017-2021 yılları arası sağlık turisti ve oftalmoloji sağlık turisti verileri incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile veriler toplanmış, betimsel analiz ile veriler sunulmuştur.

2020 yılında 339.101 sağlık turisti ülkemizden sağlık hizmeti alırken, 21.012 sağlık turisti (%6,1) oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. Oftalmoloji sağlık

turistlerinin tedavi için tercih ettikleri sağlık kurumlarında özel sağlık kuruluşları ön plana çıkmaktadır. 2017 yılında 3560 sağlık turisti Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden sağlık hizmeti alırken bu sayı her sene artmış ve 2021 yılında 17.039 sağlık turisti sağlık hizmeti almıştır. 2017 yılında toplam sağlık turistlerinin %1,3'ü (49) oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti alırken 2021 yılında toplam sağlık turistlerinin %1,2'si (206) oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde oftalmoloji alanında 2017 yılından 2021 yılına kadarki süreçte sağlık turistlerine; göz kapağı estetik işlemleri, refraktif cerrahi işlemleri, glokom tedavileri ve katarakt ameliyatları yapılmıştır. Oftalmoloji sağlık turistlerin ülkelerinin incelendiği verilerde her sene Rusya'nın ilk sıralarda yer aldığı görülmüştür. Geleneksel turizm hareketliliğinde Rusya için Alanya önemli bir destinasyon oluşturmaktadır. Bu nedenle medikal turizm hareketliliğinde ilk sıralarda yer alması beklenen bir durumdur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Sağlık turizmi, Medikal turizm, Oftalmoloji, Alanya

ABSTRACT

EVALUATION OF OPHTHALMOLOGY IN MEDICAL TOURISM IN A PUBLIC HOSPITAL: THE CASE OF ALANYA

Hilal ÖZKAN

Department Of Health Tourism

Graduate School of Alanya Alaaddin Keykubat University,

October, 2022 (60 page)

The importance of healthy life has been understood more after the covid-19 pandemic. Individuals have sought health services outside their own countries for reasons such as long appointment lines, high cost, and some treatments that are not covered by insurance. The ease of access to information with technological developments has also led individuals to health tourism mobility. Basically, health services that require medical intervention in the areas of cost and expertise are within the scope of medical tourism, which is a sub-branch of health tourism. Medical tourism is a sub-branch of health tourism, which is developing for Turkey and the demand is increasing day by day. Ophthalmology ranks first among the treatments most preferred by medical tourists in our country. Being able to get quality health services at more affordable costs without long appointment times is effective in keeping ophthalmology in the first place. Traditional tourism activities are also important in addition to health services for medical tourists who plan to travel for ophthalmology treatments. Therefore, in this study, the district of Alanya, which is at the forefront in terms of traditional tourism and developing in terms of medical tourism, was preferred. In the study, our country's health tourist and ophthalmology health tourist data in 2020 and health tourist and ophthalmology health tourist data from Alanya Training and Research Hospital between the years 2017-2021 were examined. Data were collected with document analysis, one of the qualitative research methods, and data were presented with descriptive analysis.

In 2020, 339.101 health tourists received health services from our country, while 21.012 health tourists (%6,1) received health services from the ophthalmology department. In the health institutions preferred by ophthalmology health tourists for treatment, private health institutions come to the fore. While 3560 health tourists received health services form Alanya Training and Research Hospital in 2017, this number increased every year and 17.039 health tourists received health services in 2021. In 2017, %1,3 (49) of the total health tourists received health services from the ophthalmology department, while %1,2 (206) of the total health tourists received health services from the ophthalmology department in 2021. In the field of ophthalmology at Alanya Training and Research Hospital, from 2017 to 2021, health tourists; eyelid aesthetic procedures, refractive surgery procedures, glaucoma treatments and cataract surgeries were performed. In the data of the countries of ophthalmology health tourists, it has been seen that Russia takes the first place every year. Alanya is an important destination for Russia in traditional tourism activity. For this reason, it is expected to be in the first place in medical tourism mobility.

KEY WORDS: Health tourism, Medical tourism, Ophthalmology, Alanya

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK SAYFASI

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ..... i

TEŞEKKÜR..... ii

ÖZET..... iii

ABSTRACT.....v

İÇİNDEKİLER vii

TABLolar LİSTESİ ix

ŞEKİLLER LİSTESİ..... xi

KISALTMALAR xii

1. GİRİŞ..... 1

2. LİTERATÜR3

2.1. Sağlık Turizmi3

2.2. Türkiye’de Uygulanan Sağlık Politikalarında Sağlık Turizminin Payı6

2.3. Sağlık Turizminin Milli Gelire Etkisi7

2.4. Sağlık Turizmi Çeşitleri9

2.4.1. İleri Yaş ve Engelli Turizmi10

2.4.2. Termal Turizm11

2.4.3. Wellness ve Spa Turizmi.....12

2.4.4. Medikal Turizm13

2.4.4.1.	Dünyada Medikal Turizm.....	18
2.4.4.2.	Türkiye’de Medikal Turizm	23
3.	YÖNTEM	35
3.1.	Araştırmanın Amacı	35
3.2.	Araştırmanın Yöntemi	35
3.3.	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	36
3.4.	Araştırmanın Kapsamı.....	36
4.	BULGULAR.....	38
5.	TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
5.1.	Öneriler.....	49
	KAYNAKLAR	52
	EKLER	56
	EK-1 İZİNLER.....	56
	ÖZGEÇMİŞ	60

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 Sağlık Turizmi Alanında Verilen Hizmetler	5
Tablo 2.2 Yıllara Göre Sağlık Turizmi Ve Turistiğin Sağlığı Kapsamında Ülkemizden Sağlık Hizmeti Alan Hasta Sayısı Ve Elde Edilen Turizm Geliri	8
Tablo 2.3 Uluslararası Medikal Turizmde Öne Çıkan Tedaviler	16
Tablo 2.4 Medikal Turizmin En Büyük Destinasyonları.....	17
Tablo 2.5 Amerikalıların Medikal Turizmde Türkiye'ye Seyahat Etmesinin Olası Nedenleri.....	22
Tablo 2.6 Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almaya Hak Kazanmış Olan Sağlık Tesisleri ve Aracı Kuruluş Sayıları, (2022 Eylül).....	26
Tablo 4.1 2020 Yılı Sağlık Turizmi Tekil Hasta Sayısı.....	38
Tablo 4.2 2020 Yılı Sağlık Turisti Sayısı İlk 10 İl.....	38
Tablo 4.3 2020 Yılı Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı İlk 10 İl.....	39
Tablo 4.4 Yıllara Göre Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden Sağlık Hizmeti Alan Toplam Sağlık Turisti Sayısı ve Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı (Turistin Sağlığı ve Sağlık Turizmi).....	40
Tablo 4.5 2017 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ükelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi)	41
Tablo 4.6 2018 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ükelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi)	41

Tablo 4.7 2019 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ükelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı ve Sağlık Turizmi).....42

Tablo 4.8 2020 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ükelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi).....42

Tablo 4.9 2021 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ükelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi).....43

Tablo 4.10 Yıllara Göre Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Oftalmoloji Sağlık Turistlerine Uygulanan Cerrahi İşlemler44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Dünya’ da Medikal Turizmi ile Uğraşan Ülkeler Haritası	18
Şekil 2.2 Ülkelere Göre Türkiye’yi Medikal Turizmde Tercih Nedenleri.....	27
Şekil 2.3 Ülkemize Gelen Sağlık Turisti Sayıları (Sağlık Turizmi Ve Turistiğin Sağlığı Kapsamında)	27
Şekil 2.4 2018 Yılı İlk 6 Ay Yabancı Hastaların Kurumlara Göre Dağılımı	28
Şekil 2.5 Medikal Turizm Kapsamında Hastaların Geldiği İlk 10 Ülke (2012).....	29
Şekil 2.6 Medikal Turizm Kapsamında Gelen Hastaların Türkiye Geneline Kliniklere Göre Dağılımı (2012)	30
Şekil 2.7 Medikal Turistlerin Türkiye Geneline Kliniklere Göre Dağılımı (2018 Yılı İlk 6 Ay).....	31
Şekil 4.1 2020 Yılı Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısının Kurum Türüne Göre Dağılımı	40

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ALTİD	Alanya Turistik İşletmeciler Derneği
ALTSUD	Alanya Sağlık Turizmi Derneği
FDA	Food and Drug Administration (Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi)
JCI	Joint Commission International
LASİK	Laser İn Situ Kertaomileusis
SATUMER	Sağlık Turizmi Araştırma ve Uygulama Merkezi
SATURK	Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu
SPA	Selus Per Aqua (Sudan Gelen Sağlık)
TCM	Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
USHAŞ	Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi
WTTC	World Travel and Tourism Council

1. GİRİŞ

Teknolojik gelişmeler, ulaşımın kolaylaşması, sağlık hizmetleri kalitesinin artması ve buna paralel olarak sağlık hizmetleri maliyetlerinin artması ve uzun randevu sıralarının oluşması bireyleri yeni arayışlara yönlendirmiştir. Arayışlar sonunda uygun maliyetlerde, kısa randevu sıraları ve aynı zamanda tatil imkânı olan bölgelerde kaliteli sağlık hizmetlerinin alınabilmesi sağlık turizmi hareketliliğini ortaya çıkarmıştır. Önceleri gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerdeki bireyler kaliteli sağlık hizmeti alabilmek için gelişmiş ülkeleri tercih etmekteydi. Ancak gelişmiş ülkelerdeki eğitim ve refah seviyelerinin yüksek olması sağlık hizmetleri maliyetlerini de artırmıştır. Gelişmiş ülkelerdeki yaşlı nüfusun da fazla olması günümüzde sağlık turizmi tercih hareketliliğini değiştirmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki uzun randevu sıraları ve fiyat yüksekliği aynı zamanda yaşlı nüfusun ülkeye getirdiği fazladan sağlık harcamaları insanları artık gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkelerde sağlık hizmeti almaya yönlendirmiştir. 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi döneminde de bireyler sağlıklarının değerini daha iyi anlamış, özellikle ileri yaş grubu bireyler bu dönemde daha çok evde vakit geçirdikleri için sağlık turizmi hareketliliğinde daha etkin rol oynamışlardır.

Sağlık turizmi ve medikal turizm kavramları sıklıkla birbirinin yerine kullanılsa da sağlık turizmi; ileri yaş-engelli turizmi, termal turizm, medikal turizm ve wellness-SPA turizmini kapsayan daha geniş bir alandır. Medikal turizm tedavi amacıyla başka ülkelere yapılan turizm hareketliliğini kapsamaktadır. Turizm ve sağlık sektörlerinin iç içe olduğu bir sektördür. Türkiye'nin medikal turizm destinasyonları arasında bulunmasında özellikle kaliteli sağlık hizmetlerinin, uygun maliyetlerde, uzun randevu sıraları beklemeden alınabilmesi ve ülkemizde turizm faaliyetlerinin 12 ay boyunca devam ettirilebilir olması etkilidir.

Türkiye'de medikal turistler tarafından tercih edilen tedaviler arasında oftalmolojinin önemli yeri vardır. Göz tedavileri diğer medikal tedavilere göre daha kısa sürmekte ve ayakta takibi yapılabilmektedir. Bu nedenle oftalmoloji alanında tedavi almak için seyahat planlayan medikal turistlerin ülke seçiminde diğer turizm faaliyetleri de önemlidir. Ülkemizde özellikle İstanbul ve Antalya bu açıdan önemli avantajlara

sahip illerdir. Aynı zamanda Türkiye’de sağlık turizminde önemli başarılar imza atmış özel göz hastaneleri grubu da ÷lkemizi bu alanda dñnyada öne çikarmaktadır. Medikal turistler için bir diğer önemli noktada tedavi maliyetleridir. ÷lkemizde göz tedavileri diğer sağlık turizmi destinasyonlarına göre oldukça uygun maliyetlidir. Daha çok refraktif cerrahi tedavisi tercih edilirken; glokoma, katarakt, kornea nakli, retina ameliyatları da yine medikal turizm kapsamında tercih edilen cerrahi işlemlerdir.

Çalışmada ÷lkemizin medikal turizmdeki durumunu ve Alanya özelinde oftalmolojinin medikal turizmdeki yerini saptamak amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışma 5 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde giriş kısmına yer verilmiş, ikinci bölümde sağlık turizminin tanımı, sağlık turizminin alt dalları, Dünya ve Türkiye’de medikal turizm kavramlarına değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde araştırmanın yöntemi, kapsamı, sınırlılıkları, bulguları hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler bu bölümde açıklanmıştır. Beşinci bölüm araştırmanın sonuç, tartışma ve öneri bölümüdür. Bu bölümde elde edilen veriler değerlendirilerek çalışma sonlandırılmıştır.

2. LİTERATÜR

2.1. Sağlık Turizmi

İnsanlık var olduğundan bu yana sağlığı geliştirmenin yollarını aramış, hastalıklara farklı tedavi sistemleri geliştirmiş ve bulaşıcı hastalıklardan kurtulmanın yollarını aramıştır. Hastalıkların tedavi yöntemleri aranırken bir yandan da uzun yaşamın yöntemleri bulunmaya çalışılmıştır. Daha önceleri geleneksel tanı ve tedavi yöntemleri uygulanırken sanayi devrimi ve devamında yaşanan hızlı teknolojik değişimler ve bilimsel araştırmalar ile günümüzde ileri teknolojinin uygulandığı, bilimsel metotlara dayalı modern sağlık hizmetleri uygulanmaktadır. Globalleşme ile günümüzde tüketiciler mal ve hizmetlere uluslararası düzeyde ulaşabilmektedir. Uluslararası sağlık hizmetlerine isteğin artmasıyla sağlık turizmi ifadesi meydana çıkmıştır (Yorulmaz & Söyler, 2020).

İnsanların yaşadıkları yerin dışında, başka bir yere seyahat ederek ve konaklayarak tedavi olma istekleri sağlık turizmi olarak adlandırılan özel bir turizm alanını ortaya çıkarmıştır (Aydın, 2012). Sağlık turizmini arz odaklı tanımlamak gerekirse, turistik bir tesis veya bölgenin var olan kaynaklarının sağlık hizmetleri ve tesislerinin geliştirilmesiyle turistik çekiciliğinin yükseltme çabası şeklinde tanımlanabilir. Sağlık turizmini talep yönlü tanımlamak gerekirse kişinin tedavi olmak veya en azından mevcut sağlığını korumak amacıyla başka bir ülkeye sürekli yaşamak ya da çalışmak amacı dışında en az 24 saat ve en fazla 1 yıllık seyahatler şeklinde tanımlanabilir. Sektörel açıdan ise hastalara maliyet etkin özel cerrahi veya özel uzmanlık gerektiren tıbbi müdahalelerin turizm ve sağlık sektörlerinin işbirliği ile verilmesi olarak tanımlanabilir (Dalkıran, 2017).

Sağlık Turizminin Temel Sebepleri:

- Bireylerin kendi ülkelerinde profesyonel hekim ve ileri teknoloji sağlık hizmetlerinin az olması veya hiç olmaması,
- Tedavi olma isteği ile birlikte tatil de yapma isteği,
- Yaşadıkları ülkelerde sağlık hizmetlerinin yüksek maliyetli olması,
- Sağlık hizmetinin daha kaliteli alınmak istenmesi,

- Kendi ülkesinde ameliyatının herhangi bir nedenden dolayı bilinmemesini istemesi, (Kısırlık tedavisi, estetik ameliyatlar vb.)
- Kendi ülkesinin coğrafi koşulları ve iklim şartları ile tatile uygun olmaması sonucunda yapılan turizm faaliyetleri,
- Termal turizm olanaklarının ve termal tesisinin fazla olduğu yerlerde tatil yapma isteği,
- Engellilerin, yaşlıların ve kronik hastalığı olan bireylerin farklı yerlere gitme ve orada tedavi olma talepleri,
- Madde bağımlılıkları olan bireylerin başka ve daha iyi ortamlarda bulunma talepleri,
- Bireyin yaşama tutunma ve yaşama isteği şeklinde sıralanabilir (Özer ve Songür, 2012).

Sağlık Bakanlığı tarafından medikal turizm kapsamında ülkemize gelen uluslararası hasta sınıflandırması 4 grup şeklinde yapılmıştır: (<http://www.satirk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf>)

- Medikal turist: sağlık hizmeti almak amacıyla yaşadığı yerden başka bir ülkeye seyahat eden kişidir.
- Turistin sağlığı kapsamında hizmet alan hasta: plansız acil olarak tatil yaptığı sırada sağlık tedavisi almak zorunda kalan kişilerdir.
- Sağlık alanında ikili anlaşmalı ülkelerden gelen hasta: Sağlık Bakanlığının sağlıkla ilgili çeşitli alanlarda bazı ülkelerle yaptığı ikili anlaşmalar çerçevesinde ülkemize gelen kişilerdir.
- Sosyal güvenlik kurumuyla anlaşmalı ülkelerden gelen hasta: sosyal güvenlik kurumlarının birbirleri ile yaptıkları anlaşmalar çerçevesinde ülkemize sağlık hizmeti almaya gelen kişilerdir.

Sağlık turizminin başlıca iki hedefi vardır: Birincisi, özellikle kentte yaşayan insanları stresten ve değişik sağlık problemlerinden kurtarmak; ikincisi ise, sağlık turizmi yapılan o yerin iç ve dış turizmini aktif hale getirerek ülkenin milli gelirine katkı sağlamaktır (Özkurt, 2007).

Tablo 2.1 Sağlık Turizmi Alanında Verilen Hizmetler (<http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf>)

Yaşlı Bakım Hizmetleri	Sağlığı Geliştirmeye Yönelik Hizmetler	Rehabilitasyon Hizmetleri	Tedaviye Yönelik Hizmetler
Daha önceden herhangi bir rahatsızlığı olmadan ileri yaş grubu bireylerin yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye geçici süreli yaptıkları bakım amaçlı seyahatlerinde sunulan hizmetlerdir.	<ul style="list-style-type: none">• SPA Wellness• Bitkisel tedavi• Alternatif tamamlayıcı tedaviler• Termal kaynaklı sağlık• Masaj vb.	<ul style="list-style-type: none">• Bağımlılıkla mücadele programı• Diyaliz vb.	Medikal Turizm <ul style="list-style-type: none">• Estetik• Ameliyat• Kalp ameliyatı• Göz ameliyatı• Kanseri tedavisi vb.

Sağlık turizminde ülkelerin tercih edilme nedenleri:

(<http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf>)

- Gelir kaynağının temeli turizm gelirleri olan ülkeler: Tayland, Kıbrıs Rum Kesimi, Singapur, Kostarika gibi ülkeler
- Coğrafi ve jeopolitik konum olarak avantajı olan ülkeler: Malezya, İran, Ürdün, Brezilya gibi ülkeler
- Sağlık hizmeti sunum kalitesi ve teknolojik ekipmanı iyi olan ülkeler: ABD, Almanya, Güney Kore gibi ülkeler
- Daha önceden bugüne kadar turizm ve sağlık turizmi yönünden önemli politikaları olan ülkeler: İspanya (Yaşlı turizmi), Macaristan (Termal Turizm), Hindistan (Tıp turizmi)
- Turizm ülkesi olma, coğrafi konum, teknolojik donanım, kaliteli sağlık hizmeti, maliyet avantajı gibi pek çok açıdan avantajı olan ülkeler: Malezya, Türkiye, İsrail gibi ülkeler

Sağlık hizmeti yöntemlerinin ülkeler arasında farklı olması, hastaların başka ülkelerin sağlık hizmetinden faydalanmasını engellemektedir. Kanunlar ve düzenlemeler sağlık hizmetlerinden faydalanmaya engel olabilmektedir. Sağlık turizmine karşı en önemli engel güven duygusudur. Hastalar bildikleri bir ortamda, ailesinin ve dostlarının olduğu bir çevrede tedavi olmayı tercih etmektedirler (Özsarı & Karatana, 2013). Sağlık turizminin önündeki bir diğer engel de ülkeler arasındaki

kültürel farklılıklardır. Bu farklara örnek olarak; hijyen, yaşam tarzı ve yeme alışkanlıklarının değişiklik göstermesi sayılabilir (Bulut & Şengül, 2019).

2.2. Türkiye’de Uygulanan Sağlık Politikalarında Sağlık Turizminin Payı

Onuncu beş yıllık kalkınma planında (2014-2018) temelde sağlıklı yaşam anlayışıyla kaplıca, SPA ve diğer olanaklarla sağlık altyapısı göz önüne alınarak sağlık turizminin geliştirilmesi önemli bir husus olarak belirlenmiştir. Sağlık turizmi öncelikli olmakla birlikte kongre, kruvaziyer, kültür, kış ve golf turizmine yönelik alt yapı yetersizlikleri giderilerek alternatif turizm faaliyetlerinin gelişiminin desteklenmesi ve pazarın çeşitliliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Onuncu beş yıllık kalkınma planında “Sağlık Turizmi Geliştirilmesi Eylem Planı” hazırlanmıştır. Bu programdaki amaç; Türkiye’nin medikal turizm, ileri yaş, engelli turizmi ve termal turizm türlerinde hizmet kalitesini artırarak dünya sağlık turizmi pazarındaki rekabet gücünü yükseltmektir.

Programın hedefleri şu şekildedir:

- Termal turizmde 100.000 yatak kapasitesinin oluşturulması
- Termal turizmde 1.500.000 (600.000 tedavi amaçlı) yabancı termal turiste hizmet sunulması
- Termal turizmde 3 milyar dolar gelir elde edilmesi
- Medikal turizmde dünyanın ilk 5 destinasyonu içerisinde olunması
- 750.000 medikal yabancı hastanın tedavi edilmesi
- Medikal turizmde 5,6 milyar dolar gelir elde edilmesi
- İleri yaş turizminde 10 bin yatak kapasitesi oluşturulması
- İleri yaş turizminde 150.000 yabancı turistin ülkemizi ziyaret etmesi
- İleri yaş turizminde 750 milyon dolar gelir elde edilmesi

Sağlık turizmi türlerinde kullanılacak tesislerin fiziki ve teknik altyapısının iyileştirilmesinin sağlanması, sunulan sağlık hizmeti kalitesinin yükseltilmesi ve bu alanda aktif tanıtma ve planlama çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır (Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018), 2013).

On birinci beş yıllık kalkınma planında (2019-2023), akreditasyon ve denetim mekanizmalarının güçlendirileceği, sağlık turizmi ile ilgili hukuki düzenlemelerin bitirileceğine yönelik madde yer almaktadır. Bu planda da sağlık turizminin tanıtımı ve tercih edilmesini artırmaya yönelik hedefler belirlenmiştir Medikal turizm ve termal turizm dışında yaşlı ve rehabilitasyon turizminin de geliştirileceği belirtilmiştir (DPT, On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2019-2023).

Türkiye’de son yıllarda yapılan sağlık reformu ile her bölgeye aynı sağlık hizmetini sunma imkanı sağlanmıştır. 81 ilde kaliteli kamu hastaneleri açılmıştır. Bununla beraber özel sağlık sektöründe de yenilikler yapılmıştır. Medikal turizm açısından önemli bölgelerdeki beş yıldızlı konaklama yerleri medikal turistlere uygun fiyatlarla kaliteli hizmet verir hale gelmiştir (Soysal, 2017).

2.3. Sağlık Turizminin Milli Gelire Etkisi

Türkiye’de uygulanan sağlık reformlarının temelde 2 amacı vardır: Birincisi, nitelikli sağlık hizmeti sunmak; ikincisi, sunulan hizmetin devamlılığını sağlamak ve sağlık harcamalarında ekonomik girdi elde etmektir. Bu konuda ulusal ve uluslararası olmak üzere 2 çeşit hedef seçilmiştir. Burada birinci hedef ülkenin kendi vatandaşına sağlık hizmetini en iyi kalitede vermektir, ikinci hedef ise ülkenin kendi vatandaşına verdiği hizmette sigortadan belirli bir kaynak sağlamak bunun yanında diğer ülkelerden de hastalara sağlık hizmeti vererek uluslararası standartlarda hizmet ile büyük oranda ekonomik girdi elde etmektir. Sağlık turizmi ülke ekonomilerinde ticari boyutta önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde sağlık turizmi katma değeri yüksek bir turizm alanı olup ekonomik açıdan yeni bir oluşum sürecindedir. Bu yüzden ülke ekonomisini rahatlatacak ve ekonomiye kaynak oluşturabilecek sağlık turizminin bütçesi iyi planlanmalıdır. Sağlık turizmi diğer sektörlerle iş birliği yüksek bir alandır bu nedenle ekonomik boyutlarını incelemek zordur (Doğan & Aslan, 2019).

Tablo 2.2 Yıllara Göre Sağlık Turizmi Ve Turistin Sağlığı Kapsamında Ülkemizden Sağlık Hizmeti Alan Hasta Sayısı Ve Elde Edilen Turizm Geliri (<https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/>)

Yıllar	Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Kapsamında Ülkemizden Sağlık Hizmeti Alan Hasta Sayısı	Sağlık ve Tıbbi Nedenlerle Gelen Yabancı Ziyaretçi Ve Yurt Dışında İkamet Eden Vatandaş Ziyaretçilerden Elde Edilen Turizm Geliri (1000 ABD Doları)
2017	433.292	827.331
2018	551.748	863.307
2019	662.08	1.65.105
2020	388.150	548.882
2021	642.444	1.048.549
2022 yılının ilk çeyreği	284.577	332.212

Sağlık turisti ve sağlık turistlerinden elde edilen turizm gelirlerinde 2020 yılına kadar bir artış söz konusudur. Sağlık turizminden elde edilen gelirler ülke ekonomisi için oldukça önemli miktarlardır. 2020 yılında yaşanan Covid-19 pandemisi turizm hareketliliğini etkilemiş ve hem sağlık turistleri sayısında hem de sağlık turistlerinden elde edilen turizm gelirlerinde belirgin bir azalmaya neden olmuştur. 2021 yılında Covid-19 pandemisinin etkilerinin azalması ve seyahat yasaklarının da kaldırılmasıyla sağlık turizmi hareketliliğinde artış söz konudur. USHAŞ (Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi) tarafından yayımlanan sağlık turizmi verilerine göre ülkemizde sağlık turistlerinin en fazla tercih ettikleri klinikler sırasıyla; kadın hastalıkları, iç hastalıkları, göz hastalıkları, tıbbi biyokimya, genel cerrahi, diş hekimliği, ortopedi ve travmatoloji, enfeksiyon hastalıkları ve kulak-burun-boğaz branşlarıdır.

Sağlık turizmi birçok turizm alanı ile iç içe olduğundan genel turizmin içinden sağlık turizmine ait harcamaları ve sağlık turizminden faydalanan hasta sayısını net bir şekilde bulmak zordur. Bu doğrultuda genel turizm gelirleri içerisinde sağlık turizminin miktarını belirten veriler de güvenilir değildir. Turistlerin ülkemizde yapmış olduğu harcamalar sonucunda elde edilen gelir, bireylerin gelir düzeylerini arttırmasının yanında ülkenin döviz geliri olması nedeniyle de dış alım gücünü ve yatırım gücünü

arttırır. Bu yeni yatırımların çoğalmas ve doğru bir şekilde yönetilebilmesi milli gelirin de artmasını sağlar (Doğın & Aslan, 2019).

Turizm ülkeleri için turizmi bütün bir yıla yaymak, turizmin sürdürülebilirliğini ve ekonomik açıdan verimliliğini sağlamak için sağlık turizmi bir fırsattır. Türkiye'ye gelen bir turist yaklaşık 1 hafta konaklamakta ve seyahat sürecinde 700 dolar harcama yapmakta iken medikal turist yaklaşık 10 gün konaklamakta 10 bin dolar ödeme yapmakta ve rehabilitasyon amaçlı bir medikal turist yaklaşık 1 ay konaklamakta ve 7 bin dolar yalnızca sağlık kurumuna harcama yapmaktadır. Ayrıca medikal turistler beraberinde en az 1 refakatçiyi getirmekte ve konaklama, sağlık harici diğer harcamalar ile 2-3 bin dolar ve daha fazla ödeme yapmaktadır. Yani medikal turistlerin sayısı her ne kadar az olsa da ülkeye sağladıkları döviz normal turiste kıyasla 10-15 kat daha yüksektir (Soysal, 2017).

Tüm sağlık sistemi olarak bakıldığında, sağlık hizmetinden faydalanmada tekrarı engellemekte aynı zamanda da fiyatların, kaynakların ve hizmetlerin paylaşılmasıyla ekonomiye katkıda bulunmaktadır. Bunların yanında diğer ülkelerden gelen turistlerden sağlanan gelirler ülkenin ekonomik gelirine katkı sağlamaktadır. Bu yabancı hastalara sunulan kaliteli hizmetler ile ülkenin kendi vatandaşları da daha iyi hizmet almış olmaktadır. Küresel pazarlama ve tıp ticareti sağlanmaktadır. Ülkelerin dünya üzerinde imajını artırmaktadır. Küresel pazarda rekabet avantajı sağlamaktadır. Kamu ile özel sektör arasındaki ilişkiyi artırmaktadır (Şahbaz vd., 2021).

2.4. Sağlık Turizmi Çeşitleri

İnsanların karşılaştıkları çeşitli sağlık sorunları, teknolojinin gelişmesi ve dünya nüfusunun hızla yaşlanması ile beraber sağlık turizmi çeşitlilik kazanmıştır. Bu doğrultuda sağlık turizmi: (Akar, 2020).

- Medikal(Tıbbi) Turizm
- İleri Yaş ve Engelli Turizmi
- Wellness ve SPA Turizmi
- Termal (Kaplıca) Turizmi şeklinde 4 gruba ayrılır.

2.4.1. İleri Yaş ve Engelli Turizmi

Yaşlı turizmi, yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amacıyla farklı ülkelere seyahatlerini ele alır. Yaşlı turizmi bireylerin istediği bakımları daha uygun ve kaliteli almalarının yanında, ülkenin ekonomisine de kaynak oluşturur. Yaşlı nüfustaki artış ile yaşlı bireylerin bakımını sağlayacak personeldeki sorunlar ve bu bakım maliyetlerindeki fiyatların artması sebebiyle Batılı ülkeler yeni seçenekler arayışındadır. Türkiye, Tayland, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Hırvatistan gibi genç nüfusa sahip ülkelerin yaşlı nüfusun bakımı amacıyla tercih edilebileceği düşünülmektedir. (Gürkan & Çimke, 2017).

Tarihi ve kültürel geziler, klinik merkezlerde planlanmış tedaviler ve rahatlatıcı bakım hizmetleri ileri yaş turizminde sunulan hizmetlerdir. İleri yaş grubundaki bireyler maddi olarak turizm tesislerine en fazla gelir oluşturan gruptur. Seyahatleri uzun süreli olduğu için daha fazla aktiviteye katılabilir ve sağlık turizmi hizmetlerinden de yararlanabilirler (Ağaoğlu vd., 2019).

Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasındaki coğrafi konumu sebebiyle uluslararası ileri yaş hastalarına kısa süreli uçuş imkânı sağlayabilecek konumdadır. Bu nedenle sağlık, rehabilitasyon, bakım ve antiaging hizmeti almak isteyen Avrupalı ileri yaş bireylere, Uzak Doğu ülkelerine nazaran Türkiye'nin ulaşım avantajı vardır. Türkiye'nin doğal güzellikleri ve coğrafi konumu sağlık turizminin bu alanında da önemli üstünlükler sağlamaktadır. Bunun yanında Avrupa ülkelerinde sağlık hizmetlerinde getirilen sigorta kısıtlamalarının zamanla artması ve yüksek teknolojiye sahip sağlık hizmetlerinde fiyatların çok fazla olması, Türkiye'de dünya standartlarında ileri düzey eğitim almış uzman hekimlerin varlığı ile kaliteli ve kısmen diğer ülkelere kıyasla sağlık hizmetlerinin daha az fiyatlarda verilebiliyor olması oldukça önemli avantajlardır (Karasu, 2009).

Engelli bireylerin her birinin değişik destek ihtiyaçlarının olması sebebiyle, engelli turizmi kavramı yerine “erişilebilir turizm (accessible tourism)” kavramı kullanılmaktadır. Erişilebilir turizm özetle; algılama, ulaşım, görme ve duyma boyutlu turizme ihtiyacı olan bireylere, engellileri, çocukları ve yaşlıları da dâhil etmektedir. Burada önemli olan esas durum işletmedeki yapıların “erişim kolaylaştırıcı” şekilde

düzenlenmesidir. Bakımını yapan bireylerden ayrı tatil yapan engelliler açısından tesiste sunulan imkânların kolay ulaşılabilir olması ve bilgi akışı çok önemlidir (Ayyıldız vd., 2014). Engelsiz ulaşım, banyo tuvalet, katlanabilir yataklar; engellilerin kullanımına uygun asansörler gibi çeşitli önlemler alınmalıdır. Bu amaçla pek çok ülke yasal düzenlemelerle engelli turizmini daha da geliştirebilmek ve turizm pazarından paylarını arttırma girişiminde bulunmuştur (Yıldız vd., 2017).

2.4.2. Termal Turizm

Termal turizm veya kaplıca turizmi; mineralize termal su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında, iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerin birleştirilmesi ile yapılan kür (tedavi) uygulamaları için meydana gelen turizm hareketi olarak tanımlanır (Kostak, 2007).

Termal turizmde diğer turizm çeşitlerine göre daha çok kazanç elde edilir. Bu nedenle yatırımcılar da termal turizme önem vermektedir. Termal turizmin ekonomik olarak daha çok kazanç sağlanmasının nedenleri:

- Diğer mevsimlik turizm çeşitlerinin aksine termal turizm 12 aya yayılarak yapılabildiği için yıl boyunca kazanç elde edilmesine katkıda bulunur.
- Sağlık zorunlu bir ihtiyaç olduğundan diğer turizm türlerine göre rezervasyon iptal işlemleri daha az yapılmaktadır. Bu da kazanç kaybının az olmasını sağlar.
- Turizmi 12 aya yayarak çalışanlara istihdam sağlar ve işsizliği azaltır.
- Termal turizmde bireyler, diğer turizm çeşitlerine kıyasla daha uzun süre konaklamaktadırlar. Bu durum termal işletmelerde yüksek doluluğa katkı sağlar.
- Termal turizmden faydalanan bireyler diğer turizm alanlarından da faydalanabildikleri için diğer turizm alanları ile beraber kullanıldığında çeşitlilik sağlar.
- Yatırımcılar oldukça fazla kâr elde ederler çünkü yatırımı kısa sürede kâra çevirirler.

- Termal turizm; bilinmeyen yerlerin, iç kesimde kalan yörelerin tanınmasını ve gelişmesini sağlar. Böylece o bölgede canlılığa ve turizmin gelişmesine katkı sağlar (Dereli & Temizkan, 2019).

Termal turizmin en çok geliştiği yer Avrupa kıtasıdır. Avrupa ile Türkiye karşılaştırıldığında ülkemiz daha fazla termal kaynağa sahiptir ancak kaynakların kullanılması açısından geri kalmıştır. Türkiye’de termal tesislerin kullanılmasında geleneksel kaplıca veya hamam kültüründen vazgeçilememiştir. Ülkemizde pek çok bölgede termal kaynak vardır. İklim koşullarının da elverişli olmasıyla 4 mevsim boyunca uzun tedavi olanağı sunan termal kaynaklarımız önemli bir termal turizm merkezi konumundadır (İlker, 2012).

Ülkemizde termal kaynakların sadece %10’u kullanılabilir. Bunun nedeni Ege ve Marmara’da tarım, hizmet, sanayi ve turizmin diğer kolları daha yaygın olması; İç Anadolu’da fiziki şartların, eğitilmiş personel ve reklam yetersizliği; Doğu Anadolu Bölgesinde alt yapı, eğitilmiş personel yetersizliği ve özellikle terör olaylarından dolayı termal kaynaklar yeterince kullanılamamaktadır. Karadeniz, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu termal kaynaklar açısından zengin değildir. Akdeniz’de çoğunlukla kitle turizmi yapılmakta, Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu’da termal işletmeler günü birlik hizmet sunmaktadır (Akar, 2020).

2.4.3. Wellness ve Spa Turizmi

Wellness; beden zihin ve ruh sağlığını dengede tutmak ve arttırmak amacıyla benimsenen yaşam tarzı felsefesidir. ABD’de ortaya çıkan wellness kavramı sürekli değişen, gelişen, bütüncül sağlık anlayışını ifade eder. Global Wellness Enstitüsü (2013)’ne göre “Wellness” bireyin kişisel refahını sürdürme ya da arttırma amacıyla seyahat etmek olarak tanımlanmıştır. (Akar, 2020).

Sağlık ve wellness turizmi ile diğer turizm türleri arasındaki başlıca fark, turizmin amacı ve yönteminde yatmaktadır. Wellness turizmini kısaca “insanların bedenini, zihnini ve ruhunu sağlık hizmetleri ve sağlığın korunması yoluyla doğal bir uyum haline getiren her türlü turizm faaliyetlerinin toplamıdır. Yaşlılar, sağlıksız veya

hasta bireyler, yüksek yaşam kalitesi isteyen bireyler sağlık ve wellness turizmine büyük bir talep oluşturmaktadır (Zipleme, 2019).

SPA kelimesi Latince Sanitas Per Aquam (suyoluyla sağlık) ifadesinden gelmektedir. SPA turizmi kavramı kendi içinde klasik (termal) hamam turizmi fikrinden daha dardır. Bu turizm türü, turistlerin sağlıklarını iyileştirmek için sadece su ile tedavi etmekle ilgilidir. Wellness ise insanların sadece hasta olduklarında su tedavisi kullanmak zorunda olmamaları ancak su ile tedavinin kişinin genel sağlığını yani psikosomatik durumunun iyileştirilmesi olmasıdır (Vuković, 2015). SPA terapilerinde vücuttaki tuz ve su dengesi uzmanlar tarafından ayarlanarak yorgunluğun ve ağrının vücuttan uzaklaştırılması sağlanır. SPA hizmetleri kapsamında bireylere sağlıklı ve dengeli beslenme programları, eğlenceli fiziksel aktiviteler, stresi kontrol altında tutabilmek için çeşitli eğitimler gibi kişiselleştirilmiş sağlık programları sunulmaktadır (Ağaoğlu vd., 2019).

SPA ve Wellness turizmi Türkiye ve Dünya’da yaygın olarak tercih edilen sağlık hizmetlerindedir. Wellness turistleri, sağlığına sahip çıkan ve geliştirmek için çaba harcayan bireylerdir. Bu yüzden wellness yalnızca fiziksel olarak zinde kalma değil aynı zamanda zihinsel ve psikolojik açıdan da iyilik hali şeklinde çok boyutlu bir kavram olarak düşünülmelidir. Wellness da amaç; tedavi gerektiren bir hastalığın henüz ortaya çıkmadan engellenmesidir (Ağaoğlu vd., 2019).

Termal ve SPA tanım olarak birbirine benzese de farklılıklar gösterir. İkisinde de sağlığı korumak ortaktır. Fakat termal turizmde bozulan sağlığı yeniden elde etmek için kür ve fizik tedaviler vardır. Wellness ise; bireylerin kendi kararlarıyla, fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak kendini devamlı iyi hissetmesi ve hayat kalitesini yükseltmek amaç olduğu için termal ve SPA’ya göre daha geniş boyutludur. Termal turizmde tedavi ve rehabilitasyonun uzman hekimlerce sunulması, SPA ve Wellness turizmi ile arasındaki farkın temel sebebidir (Akar, 2020).

2.4.4. Medikal Turizm

Gelişmiş ülkelerde sağlık hizmetleri de eğitim ve refah düzeyine paralel olarak yüksek maliyetlidir. Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusun sağlık gereksinimleri ve sağlık

harcamalarının payı gün geçtikçe yükselmektedir. Bu durumda da sosyal güvenlik harcamaları artmakta ve sosyal güvenlik kurumları zorlanmaktadır. Gelişmiş ülkeler de bu sorunları aşabilmek için sosyal güvenlik ve özel sigorta kurumları nitelikli sağlık hizmeti sunabilen ve mesafe olarak yakın olan ülkelerle paket anlaşmalar yoluyla sağlık hizmetlerini düşük maliyetli alma çabasında dırlar (Yardan vd., 2014).

Medikal turizm; temelde maliyetin etkili olduğu, cerrahi veya uzmanlık alanlarında tıbbi müdahale ile yapılan uygulamalara talep eden hastalara, bu hizmetin turizm sektörünün de iş birliği ile verilmesidir (Özsarı & Karatana, 2013). Medikal turizm genel bir ifadeyle tedavi amaçlı kendi ülkesi dışına yapılan seyahatler şeklinde tanımlanmaktadır (Akar, 2020).

Medikal turizm eski çağlardan beri var olmuş, son yıllarda küreselleşme süreçleriyle hızlı bir şekilde büyümüşür. Bu büyümenin nedenleri gelişmiş ülkelerdeki tedavi maliyetleri, özellikle cerrahi vakalar olmak üzere belirli tıbbi hizmetlerde oluşan uzun randevu sıraları, daha iyi teknolojiler, hekim ve sağlık personelleri, çeşitli sağlık kurumları, yöntem ve tedaviler, yetersiz sağlık sigortası, tedavide gizli kalma ihtiyacı, gerekli tedavinin kendi ülkesine olmaması (yasaklanması) şeklinde sıralanabilir (Vovk vd., 2021).

Sağlık hizmetleri için geliştirmekte olan ülkelere gelişmiş ve zengin ülkelere seyahat etmek, geçmişte olağan bir durumdu ancak bu eğilim son zamanlarda tersine döndü ve gelişmiş ülkelere insanlar kişisel veya maliyet nedenleriyle tıbbi hizmet almak için geliştirmekte olan ülkelere ve hatta üçüncü Dünya ülkelerine seyahat etmeye başladılar (Zarei vd., 2020). Gelişmiş ülkeler esas olarak teknolojiye ve bilgiye daha sonra maliyete öncelik verirken, geliştirmekte olan ülkelere öncelik tam tersidir (Kazemha & Dehkordi, 2017). Örneğin, ABD'de, özel sağlık sistemindeki artan maliyetler, sağlık hizmetlerini birçok orta sınıf insanın olanaklarının ötesine taşımıştır. Birçok Avrupa ülkesinde, sosyalleşmiş ulusal sağlık hizmetleri ciddi baskı altında ve tıbbi tedavilere olan artan talebe zamanında cevap verememekte, bu da uzun bekleme listelerinin ortaya çıkmasına neden olmakta, özellikle de birçok insan pahalı özel sağlık hizmetlerini karşılayamamaktadır (Cohen, 2014). Yüksek maliyetler nedeniyle insanlar başka ülkelere ve çoğunlukla geliştirmekte olan ülkelere uygun maliyetli tıbbi hizmet

arayışındadır. Diğer medikal turizm destinasyonlarına kıyasla yüksek kaliteli tıbbi hizmetler ve düşük fiyatlara sahip bazı Asya ülkeleri medikal turizm pazarında önemli bir yer edinmiştir. Son zamanlarda büyüyen medikal turizm endüstrisinde uygun bir pazarlama stratejisine sahip olmak ülkelerin olması gereken konumlarını bulmalarına yardımcı olmaktadır. İletişim araçlarının gelişmesine ve bilgi paylaşımına göre seyahat imkânları, yabancı bir ülkede doktor bulma ve danışma, o ülkeye seyahat etme zor bir süreç olmaktan çıkmıştır (Zarei vd., 2020).

Medikal turizmde maliyet en önemli unsurdur. Nitelikli hekim, kurumun akreditasyon belgesi almış olması, cerrahi işlem sonrası sunulan imkânlar ve sağlık hizmetinin kalitesi diğer önemli unsurlardır. Bunlara ek olarak kişilerin yaşadıkları ülkede tedavilerinin yapılamaması ve ülkeler arası uzaklıklar da diğer faktörlerdir. Genel olarak dünyada medikal turizm kapsamında hizmet alan turist sayısı her yıl %15-20 oranında artış göstermektedir. Bu amaçla yapılan seyahatlerin esas amacı tedavideki maliyetlerin düşürülmesidir. Maliyetteki yapılan tasarruf, tercih edilen tedavi ve ülkeye göre %30-80 değişiklik göstermektedir (Sevim & Sevim, 2019).

Tüm dünyada yıllık ortalama 50 milyon birey sağlık amacıyla seyahatlerde bulunmakta ve bu rakam her yıl %20 oranında artmaktadır. Medikal turizm kapsamında ise tüm dünyada ortalama 24 milyon birey sağlık hizmeti almak amacıyla seyahat etmektedir. Bu seyahatlerden elde edilen toplam kazanç 65-87,5 milyar dolardır. Medikal turizm kapsamında seyahat eden bir kişinin harcaması 3800-6000 dolardır (Kurar ve Baltacı, 2021). Medikal turizm pazarı 2000 yılından 2017 yılına kadar 2,4 milyar dolardan 11 milyar dolara yükselerek %358 oranında artış göstermiştir. ABD, 2017 yılında neredeyse 4 milyar dolara ulaşan ve küresel medikal turizm harcamalarının yaklaşık %36'sını temsil eden gelen medikal turistler için en büyük destinasyon pazarıdır. ABD'nin ardından Türkiye, Tayland, Ürdün, Kosta Rika ve Meksika medikal turizm harcamalarında önde gelen gelişmekte olan ülkelerdendir (WTTC, 2019). Küresel medikal turizm pazar büyüklüğü 2019 yılında 44,8 milyar dolar olarak değerlendirilmiştir (<https://www.grandviewresearch.com/>). 2027 yılına kadar medikal turizm pazarının %21,1'lik bir oranı göstererek toplam elde edilen kazancın 207,9 milyar dolar olması öngörülmektedir (Kurar ve Baltacı, 2021).

Tablo 2.3 Uluslararası Medikal Turizmde Öne Çıkan Tedaviler (<https://tusiad.org/tr/saglik-cg/item/4844-turkiye-icin-yeni-bir-firsat-penceresi-tip-turizmi-gorus-belgesi>) ve <https://muratuyar.com.tr/bilgilendirme/sss/saglik-turizmi.php>)

Karmaşık Tedavi Gerektiren Hastalıklar	
<ul style="list-style-type: none"> • Kanser tedavisi • Kalp ve damar tedavileri • Nöroloji ve beyin cerrahisi • Tüp bebek uygulamaları • Tüm ileri tanı ve tedavi yöntemleri • Rehabilitasyon • Transplant • Ortopedi • Nükleer tıp • Diyaliz • Romatizma • Ağrı yönetimi 	
Estetik Tıp Hizmetleri	Diş Tedavisi
<ul style="list-style-type: none"> • Plastik cerrahi • Cilt tedavisi • Sağlık kontrolü • Kilo formunu geri kazanma • Masaj ve SPA • Dengeli beslenme - teorik & pratik • Cilt hastalıkları 	<ul style="list-style-type: none"> • İmplant • Estetik • Diş hekimliği • Gülme hattı tasarımı • Lazer tedavisi • Diş beyazlatma • Seramik dolgu • Porselen kaplama • Kron ve köprü • Diş eti hastalıkları
Görme Bozuklukları Tedavileri	
<ul style="list-style-type: none"> • Refraktif cerrahi • Katarakt • Glokom • Kornea nakli • Retina ameliyatları 	

Günümüzde medikal turizmin ana hedefi; uygun maliyet, bilgi ve tıbbi teknolojinin gelişimi açısından da gerekli standartlara sahip olan gelişmekte olan ülkelerdir. Günümüzde, gelişmiş ülkelerdeki insanların çoğu, gelişmekte olan ülkelere tedavi için seyahat etme eğilimindedir. Sağlık turistleri mutlaka hasta değildir. Aslında, bu insanların çoğu bedeni ve zihni güçlendirmek ve tesisleri bu amaçla kullanmak istemektedir (Kazemha & Dehkordi, 2017).

Vovk ve arkadaşları tarafından 2021 yılında yapılan çalışmaya göre medikal turizmin en büyük destinasyonları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.4 Medikal Turizmin En Büyük Destinasyonları (Vovk, vd., 2021)

Ülke	Tedavi
Amerikan bölgesi (Kanada, Kolombiya, Kosta Rika, Panama, Jamaika, Brezilya, Arjantin, Meksika, vb.)	Diş hekimliği, kozmetik cerrahi
Avrupa bölgesi (Büyük Britanya, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya, Polonya, Rusya)	Kanser, kardiyoloji ve ortopedik hastalıklar
Arap ve Ortadoğu bölgesi (Bahreyn, Mısır, İran, İsrail, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Fas, Tunus, Türkiye, Said Arabistan, Türkiye, Katar, vb.)	Onkolojik hastalıklar, üreme tıbbı, kozmetik ve plastik cerrahi ve göz cerrahisi
Afrika (Güney Afrika ve Cumhuriyeti)	Onkolojik hastalıklar, üreme tıbbı, kozmetik ve plastik cerrahi ve göz cerrahisi
Asya bölgeleri (Çin, Hindistan, Japonya, Singapur, Tayland, Kore)	İyi- genel tıbbi muayeneler ve alternatif tıp, radikal ve kozmetik cerrahi (cinsiyet değişikliği dahil), kanser tedavisi

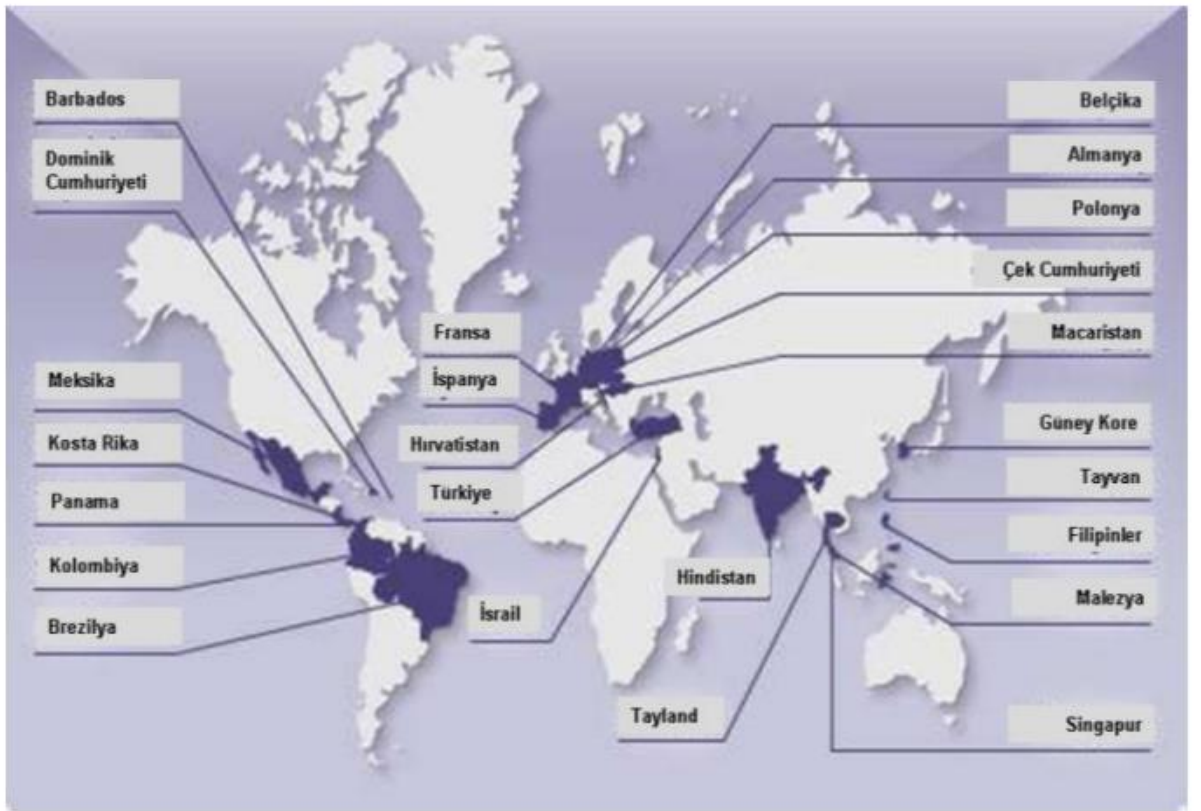
Tedavi sonrası medikal turistler memleketlerine döndüklerinde kendi ülkelerindeki hastanelere bağlı olarak cerrahi sonrası bakım ve önlemler çok önemlidir. Bunlar farklı olabilir veya beklenen standartlara uygun olmayabilir. Ameliyattan hemen sonra kat edilen uzun mesafe, tromboembolizm (kan pıhtılaşması) gibi birkaç komplikasyona yol açabilir (Kumar & Hussian, 2016).

Medikal turizm veya sağlık turizmi terimi artan maliyetler nedeniyle sağlık hizmetleri endüstrisinde yeni değildir. Tayland, Singapur, Hindistan, Güney Kore ve Malezya gibi Asya ülkeleri, her yıl yaklaşık 1,3 milyon medikal turisti ağırlamaktadır (Kumar & Hussian, 2016). Bu alanda yaşanan hareketlilik ve gelecekteki durumu hakkında varsayımlar medikal turizmi son zamanlarda önemli bir konuma getirmiştir. Medikal turizmin dünyadaki pazar ve potansiyeline göre gelecek yıllarda önemli oranda küresel rekabet ortamı sağlayacağı tahmin edilmektedir. Ülkeler oluşturacakları stratejiler konusunda daha özenli olmalı ve sektörün gereklerine yönelik stratejiler oluşturmalıdırlar. Bu doğrultuda uluslararası akreditasyon öncelikle ele alınması gereken konudur. Çünkü diğer turizm alanlarına göre bu turizm alanında güven daha fazla aranmaktadır. Bu yüzden bu pazarda Türkiye'nin de tutunabilmesi için iyi bir planlama stratejisiyle ilerlemesi gerekmektedir. Bu zaman zarfında özellikle turizm destinasyonlarının medikal olanakları ve mevcut turizm altyapısı ile entegrasyonu ele

alınmalıdır. Turizm destinasyonlarının medikal turizm yönünden zayıf ve güçlü tarafları; uluslararası boyuttaki fırsat ve tehditleri belirlenerek sürdürülebilir bir turizm faaliyetlerinin temelleri oluşturulmalıdır (Kurar & Baltacı, 2021).

2.4.4.1. Dünyada Medikal Turizm

Tayland, Hindistan, Kosta Rika, Meksika, Malezya, Singapur, Brezilya, Kolombiya, Türkiye, Tayvan, Güney Kore, Çek Cumhuriyeti ve İspanya, medikal turizm için popüler destinasyonlardır (<https://www.grandviewresearch.com/>).

Şekil 2.1 Dünya’ da Medikal Turizmi ile Uğraşan Ülkeler Haritası (Sayın vd., 2017)

Medikal turizmin başlıca bölgesi Asya’dır. (<https://www.health-tourism.com/medical-tourism-malaysia/>). Singapur ve Tayland, Malezya’ya komşu ülkeler olup medikal turizm alanında rakiplerdir. Singapur ileri teknoloji ve araştırma yetenekleri ile Asya’nın önemli medikal turizm merkezidir. Medikal turistler ve yabancı yatırımcılar arasında Malezya, hizmet kalitesi ve medikal tedavilerin uygun fiyatlı olması açısından ilk beş medikal turizm destinasyonu arasındadır (Kumar & Hussian, 2016).

Tayland, 1970'ler kadar erken bir dönemde medikal turizmin varış noktası olarak bilinmekteydi. (Connell, 2006). Başlangıcı büyük oranda, Batı ülkelerinde sağlık sigortası planları kapsamında olmayan kozmetik ve diğer seçmeli tedaviler için artan talep ve bunların Tayland'da uygun fiyatlarla sunulmasından kaynaklanıyordu. Medikal turizm ağırlıklı olarak özel tıp sektöründe yoğunlaşmıştır (Cohen, 2014 ve Akbolat & Deniz, 2017). Tayland'da öne çıkan sağlık hizmetleri; kozmetik cerrahi, cinsiyet değişimi, alternatif tıp uygulamaları, dental tedaviler, obezite ve kalp cerrahisidir. LASIK göz tedavisinde de hemen hemen Türkiye kadar medikal turist almaktadır (<http://www.satark.gov.tr/images/pdf/ust/tayland.pdf>). 2019 yılında Tayland medikal turizmin en popüler destinasyonu olmuştur. Tayland'ın pazardaki artışında, Asya'nın en popüler turistik yerlerinden biri olarak görülmesi önemli bir etkidir. Tayland'a gelen medikal turist sayısındaki artışta özel hastane sayısının artması, genel sağlık altyapısındaki iyileşmeler ve daha ucuz tedavi maliyetleri etkidir. (<https://www.grandviewresearch.com/>)

Hindistan genellikle medikal turizmin küresel merkezi olarak kabul edilmekte ve alternatif ayurvediç terapisinden koroner baypaslara ve kozmetik cerrahiye kadar her alanda sağlık hizmeti sunmaktadır (Connell, 2006). Hindistan'ın tıbbi turizmdeki başarısının ardındaki en büyük katkıda bulunan faktörler arasında daha az maliyetli vasıflı işgücü, kısa randevu süreleri, en son tıbbi teknolojiler, standart kalitede tıbbi hizmetler ve İngilizce dilinin kitlesel kullanımı yer alabilir (Sultana vd., 2014 ve Connell, 2006). Ülkenin medikal turizm kapsamında en etkili olduğu branşlar; alternatif tıp uygulamaları, kemik iliği nakilleri, kardiyak bypass operasyonları, oftalmoloji ve kalça protezidir. Hindistan için geleneksel tıp uygulamaları çok önemlidir. Bu alternatif tıp uygulamaları devlet denetiminde olup Hindistan sağlık turizminde önemli bir yere sahiptir (<http://www.satark.gov.tr/images/pdf/ust/hindistan.pdf>).

Malezya'ya gelen medikal turistler iki gruba ayrılabilir. Birinci grup kaliteli sağlık hizmetlerinin bulunmadığı ülkelere gelen orta ve üst sınıflar (Endonezya, Vietnam, Çin Myanmar, Kamboçya), ikinci grup ise randevu sürelerinin uzun olduğu ve özel sağlık hizmetlerinin pahalı olduğu gelişmiş ülkelerdir. Malezya stratejisinde Müslümanlar için kolay erişilebilir helal yiyecekler ve kolaylıklar ile 'Müslüman bir ülke' imajından yararlanmak güçlü bir unsurdur (Leng, 2007). Malezya'yı tercih eden

medikal turistlerin tercihlerini etkileyen bazı faktörler; kendi ülkelerindeki uzun randevu sıraları, Malezya’da daha uygun maliyetli tedavi imkânları, güvenilir hekimler, hastanelerin modern oluşu, kendi ülkelerinde sağlık sigortası kapsamında olmayan bazı sağlık tedavilerini Malezya’da alabilmeleri, modern altyapı ve sağlık hizmet kalitesinin iyi olması, güvenilir sağlık hizmeti, uzman doktor ve diğer sağlık personel sayısı olarak sıralanabilir. Malezya’da medikal turizmde kardiyak prosedürler, ortopedi, kanser tedavisi, doğurganlık tedavisi, kozmetik cerrahi, genel sağlık taramaları bunlara ek olarak alternatif tıbbi tedaviler olarak geleneksel ve tamamlayıcı tıp (TCM) öne çıkan tedavilerdir (Khairunnisa & Hatta, 2017).

Singapur'un bölgesinde en gelişmiş ülke olması ve dünya standartlarındaki tıbbi kalitesi Singapur’u bölgesel rakiplerinin önüne hızla geçirmiştir. Singapur'daki medikal turizm, ülkenin ekonomik stratejisinin önemli bir parçası olarak kabul edilmekte ve bu nedenle hükümetten sürekli ekonomik destek almaktadır. Singapur'da medikal turizmi ayakta tutan şey, düşük fiyatlar değil, ülkenin sağlık sisteminin ve son teknoloji tesislerinin kalitesidir. (<https://medtourpress.ir/en/why-medical-tourism-in-singapore/>). Singapur; Tayland, Malezya ve Hindistan gibi komşu ülkelere göre hastanın parasının karşılığını daha iyi alabilmesi nedeniyle bölgenin en önemli medikal turizm merkezlerinden biri unvanını elinde tutmakta giderek zorlanmaktadır çünkü Singapur’da sağlık hizmetleri maliyetleri giderek artmaktadır. Bunun nedeni de buradaki doktor ve hemşirelerin Malezya ve Tayland’a kıyasla daha yüksek ücret almalarından kaynaklanmaktadır. Singapur’da cerrahi operasyonlar Malezya ve Tayland’dan daha pahalıdır. Uluslararası hastalar, sağlık taramalarından kardiyojoloji, nöroloji, onkoloji, oftalmoloji, organ nakli, ortopedi ve pediatri gibi uzmanlık alanlarındaki üst düzey cerrahi prosedürlere kadar çok çeşitli tıbbi bakım için Singapur'u ziyaret etmektedir (<https://www.budgetdirect.com.sg/>).

Meksika’nın medikal turizmde tercih edilmesinin temel nedenleri; düşük maliyetler, yüksek teknolojik ekipmanlar, yapılandırılmış tatil merkezleri, neredeyse hekimlerin tamamının İngilizceyi ileri düzeyde konuşabilmeleri, ABD’de eğitim almış hekimlerin varlığı, bazı önemli medikal firmalarının FDA onaylı ilaçları burada %60 kadar daha uyguna maliyet edebilmeleri sayılabilir (https://www.researchgate.net/publication/348559113_Tum_Yonleriyle_Saglik_Turizm

i_Ulkeler_MEKSIKA). Amerika Birleşik Devletleri'ne yakınlığı ve nispeten düşük seyahat maliyetleri, Amerikalıları ve Kanadalıları cezbetmektedir (<https://www.health-tourism.com/medical-tourism-mexico/>).

Kosta Rika'da kozmetik ve diş cerrahisi ile başlayıp şimdilerde genişleyen bir medikal turizm vardır (<https://costarica.org/living/medical/>). Hem uçuş mesafesinin kısalığı hem de kaliteli sağlık hizmetleri nedeniyle 90'lı yıllardan itibaren önemli bir destinasyon olarak hizmet vermektedir. Kosta Rika hastanelerinde sağlık turizmi odaklı hizmet sunan hekimlerin hemen hemen tamamı ABD'de eğitim almıştır ve ileri düzeyde İngilizce konuşmaktadır (https://www.researchgate.net/publication/348559298_Tum_Yonleriyle_Saglik_Turizmi_Ulkeler_KOSTA_RIKA). Medikal turistler tarafından en çok aranan branşlar arasında diş hekimliği (%42), jinekoloji (%22), koruyucu hekimlik (%16), plastik cerrahi (%10), ortopedi ve obezite yer almaktadır. Tıbbi bakım için Kosta Rika'yı seyahat etmenin en iyi yanlarından birisi kaliteden ödün vermeden tasarruf edebilmektir. Kosta Rika dünyanın dört bir yanından insanları çeken canlı bir ülkedir. Kosta Rika'da doğal ve kültürel cazibe merkezlerinin yanı sıra birinci sınıf iyileşme tesisleri ve kaplıcaları mevcuttur. Bu yerler hastalara bir işlemden sonra iyileşmeleri için rahat ve destekleyici bir ortam sunmaktadır. Kosta Rika'da tıbbi prosedürler için randevu sıraları olabildiğine azdır (<https://www.anywhere.com/costa-rica/travel-quide/medical-tourism>).

ABD'de yüksek standartlarda sağlık hizmeti sunulmaktadır ve son yıllarda ABD'de medikal turizme karşı artan bir ilgi vardır. ABD'nin medikal turizm destinasyonu olarak belki de en büyük cazibesi dil ve kültüre olan küresel aşinalıktır. ABD; ilerlemeyi, araştırmayı ve keşfi teşvik eden bir kültüre sahip oldukça gelişmiş bir ülkedir. ABD'de devlet tarafından sağlanan bir sağlık sistemi yoktur. Bireylerin veya işverenlerin sağlık sigortası yaptırmaları beklenir. Özel sağlık hizmetleri de nispeten pahalıdır ve buna seyahat ve konaklama maliyetleri de eklendiğinde daha pahalı olmaktadır. (<https://www.treatmentabroad.com/destinations/usa>). ABD'deki sağlık hizmetlerinin yüksek maliyeti göz önüne alındığında, Amerikalılar sağlık tedavisi için yurtdışına seyahat etmenin en yaygın nedeni olarak tasarrufları belirtiyorlar (<https://www.insider.com/medical-tourism-americans-save-money-healthcare-2018-6>).

Tablo 2.5 Amerikalıların Medikal Turizmde Türkiye'ye Seyahat Etmesinin Olası Nedenleri
(<https://us.sganalytics.com/wp-content/uploads/2018/04/Medical-Tourism-in-USA-V3-1.pdf>)

	İstanbul (Türkiye)
Tercih Nedeni	Uygun fiyatlı saç ekimi ile tanınır; sadece İstanbul'da 600'den fazla kayıtlı klinik bulunmaktadır.
Tedavide 1. Seçenek	Saç ekimi ve Oftalmoloji
Maliyet Tasarrufu	50-70%
Talep Edilen Özel İlgi Alanları	Oftalmoloji , Diş tedavileri, Saç ekimi

Son verilere göre, önemli miktarda (yaklaşık 60 ila 85 bin) yabancı hasta, yüksek nitelikli tıbbi hizmet almak için diğer ülkeler arasından ABD'yi seçmektedir. Anesteziyoloji, kanser tedavisi, dermatoloji ve plastik cerrahi, sindirim sistemi hastalıkları, endokrinoloji ve metabolizma, baş ve boyun, kalp ve damar, nöroloji, oftalmoloji, ortopedi ve romatoloji, rehabilitasyon, cerrahi, üroloji ve böbrekler, sağlık ve korunma, tıbbın ileri düzeyde gelişmiş alanlarıdır (<https://www.medicabroad.com/medical-tourism-in-usa/>).

Patients Beyond Borders Ocak 2020'de yayımlanan raporda medikal turistler için Barselona (İspanya), İstanbul (Türkiye), Bali(Endonezya), Seul (Güney Kore), Mumbai (Hindistan), Kuala Lumpur (Malezya), Escazú (Kosta Rika), Cancun (Meksika), Budapeşte (Macaristan) ve Bangkok (Tayland) ilk 10 şehir olarak açıklanmıştır.

- Barselona'nın medikal turizm kapsamındaki uzmanlık alanları; oftalmoloji, diş hekimliği, kozmetik cerrahi, ortopedi, doğurganlık, tüp bebek, pediatri olmakla beraber %40-75 oranında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Türkiye, en çok uygun fiyatlı saç ekimi ile tanınmaktadır. Aynı zamanda Avrupa'nın en büyük görme merkezlerinden birine sahip olarak dünya çapında hastalara değerlendirmeler, gözlük reçeteleri, katarakt, glokom ve daha fazlası için hizmet vererek %50-70 oranında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Bali (Endonezya): Diş hekimliği, MR veya botoks tedavisi, sağlık kontrolleri ve taramalar Bali'nin uzmanlık alanları olup % 50-85 oranlarında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.

- Seul (Güney Kore): Kozmetik cerrahi ve estetik tedaviler uzmanlık alanlarıdır. Botokstan dermal dolgu malzemelerine, lazer epilasyondan diş kaplamalarına kadar cerrahi işlem gerektirmeyen uygulamalarda da lider olup %30-50 maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Mumbai (Hindistan): Ortopedi ve Kardiyoloji uzmanlık alanları olmakla beraber %55-90 maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Kuala Lumpur (Malezya): Ortopedi ve Geleneksel Çin Tıbbı (TCM) uzmanlık alanları olup %45-80 oranında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Escazú (Kosta Rika): Uzmanlık alanları; diş hekimliği, kozmetik ve bariatrik cerrahi olup %40-60 oranında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Cancun (Meksika): Uzmanlık alanları; diş hekimliği, kozmetik cerrahi, zayıflama ameliyatı ve ilaç seyahati olup %40-70 oranlarında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Budapeşte (Macaristan): Uzmanlık alanı diş hekimliği olup %40-60 oranlarında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır.
- Bangkok (Tayland): Uzmanlık alanları kozmetik cerrahi ve restoratif diş hekimliği olup %50-75 oranlarında maliyet tasarrufu sağlanmaktadır (<https://www.newswise.com/articles/patients-beyond-borders-announces-top-10-best-cities-for-medical-tourists-in-2020>).

2.4.4.2. Türkiye’de Medikal Turizm

Medikal turizmde alanında popüler olarak verilen sağlık hizmetleri; diş, genel sağlık taraması (check-up), dermatoloji, kadın hastalıkları ve doğum, kardiyoloji, ortopedi, cinsiyet değişikliği, plastik ve kozmetik cerrahi, göz ve rehabilitasyon hizmetleridir (Sevim & Sevim, 2019).

Türkiye’de medikal turizm kapsamında sunulan sağlık hizmetler genel olarak;

- Görme bozuklukları tedavileri (özellikle refraktif cerrahi)
- Diş tedavileri

- Tüp bebek uygulamaları
- Estetik ve plastik cerrahi işlemleri
- Kalp damar cerrahisidir (Yardan vd., 2014).

Ülkemiz çeşitli tüketici isteklerine uygun yeni alanlar oluşturmak, turizmin coğrafi konum ve mevsimlere göre dağılımını düzenlemek için sağlık turizmine önem vermektedir. Tedaviye ihtiyaç duyan hastaların iyi iklim şartlarında daha az maliyetle, daha kaliteli tedaviler alarak iyileştirilmesi ve sağlığının korunması tedavi amaçlı turizminin amaçlarıdır. Ülkemiz tedavi amaçlı sağlık turizmi açısından pek çok avantaja sahiptir. (Edinsel & Adıgüzel, 2014).

Türkiye'nin medikal turizm açısından avantajları:

- Türkiye'deki sunulan sağlık hizmetlerinde kullanılan cihazlar birçok ülkede kullanılan cihazlarla karşılaştırıldığında ülkemizdekiler teknolojik açıdan daha iyidir.
- Türkiye'de sunulan sağlık hizmetlerinde fiyat avantajı vardır. Birçok ülkeye göre fiyatlar daha düşüktür.
- Türkiye'de verilen sağlık hizmetlerindeki fiyatların göreceli olarak az olmasının nedeni personel maliyetlerinin az olmasıdır.
- Türkiye'de sunulan sağlık hizmetleri akreditasyon alınarak belgelenmiştir.
- Nitelikli hekim, yatak kapasitesi, fiziki ve teknolojik alt yapı olarak özellikle üniversite ve özel hastaneleri yeterlidir.
- Asya ve Avrupa'nın arasında olması coğrafi avantajdır. Bu durum turistik olarak cazip ülke konumuna getirmiştir.
- Özel hastanelerde yabancı dil bilen personel sayısı epey fazladır.
- Türkiye, Batı ülkeleri ile bütünleşmiş, Avrupa ve Orta Doğu ülkelerine yakın Müslüman ülkedir. Bu nedenle sağlık hizmetlerini hem Batı hem de Müslüman ülkelere sunabilmektedir.
- Medikal turizme destek açısından nitelikli otel fazladır.
- Türkiye'nin iklim avantajı vardır.
- Türkiye'nin şu anki turizm potansiyeli epey fazladır, sağlık açısından da tercih edilmesi giderek artmaktadır.

- Türkiye’de özel hastane sektörü gelişme göstermektedir (Demirer,2010).

“Sağlık” insanları şüphesiz uluslararası turizm faaliyetlerine iten sebeplerdendir (Kaya vd., 2013). Ülkemiz sağlık turizminde, bu avantajlarını aktif bir biçimde kullanması ve sağlık turizmine verdiği önem ile daha da güçlü bir noktaya gelmiştir (Edinsel & Adıgüzel, 2014).

Türkiye’de uluslararası turizmin dört mevsim yapılabilirliğine medikal turizmin önemli etkisinin olacağı düşünülmektedir. Ülke ekonomisine katkıda bulunan uluslararası turizm sektörünün bir kolu olan medikal turizmin ilerleyebilmesi için bu hizmeti veren hastanelerin uluslararası turizm pazarından bir pay almaları, diğer ülkelerin pazarlarını takip edip yenilikler hakkında bilgi sahibi olmaları, çeşitli pazarlara katılabilmeleri, hedef pazarlarını belirlemeleri ve tanıtım için çalışma yapmaları gerekmektedir. Burada pazarlama öne çıkmaktadır. Medikal turizm kapsamında sağlık hizmeti veren kurumların uluslararası standartlara göre hizmet vermesi önemlidir. Hizmeti veren sağlık kurumunda yabancı dil bilen personel kesinlikle olmalıdır. Hasta ve refakatçıları için diğer turizm kollarının da gelişmesini sağlayan bir turizm çeşididir. Seçilen hedef pazara katılabilmeleri için çeşitli dillerde, devlet destekli tanıtım ve pazarlama çalışmaları yapılmalıdır. Bu tanıtım çalışmalarında hedef kitle ülkeler arası sağlık hizmetini destekleyecek sigorta şirketleri ve sağlık hizmeti veren kurumlardır (Demirer, 2010).

Türkiye’de son yıllarda büyük projeler ile hastane ve yatak kapasitesi arttırmaya yönelik önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu projeler kapsamında yap-işlet-devret sistemi ve özel sektörün kamu sektörüyle ortak çalışmaları bu yatırımların hızını gittikçe artırmaktadır. Hastalar sağlık turizmi kapsamında ülkeleri seçerken ülkelerin sahip olduğu akreditasyon belgelerine göre değerlendirmektedir. Buna paralel olarak Türkiye bütün sağlık kuruluşlarıyla sağlık turizmi kapsamında sağlık hizmeti veren bir ülkedir. Bu hizmeti daha kaliteli bir şekilde verebilmek için Sağlık Bakanlığı hastaneleri, değişik alanlarda sertifika programlarına bağlı kılmıştır. Uluslararası hastalara sağlık hizmeti vermede daha kaliteli hizmet veren bazı kuruluşlarca yetkilendirilmiştir (Doğan & Aslan, 2019).

Tablo 2.6 Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almaya Hak Kazanmış Olan Sağlık Tesisleri ve Aracı Kuruluş Sayıları, (2022 Eylül) (<https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-25360/yetkili-saglik-tesisleri-ve-araci-kuruluslar.html>)

Aracı Kuruluş	Kamu Hastanesi	Kamu Üniversite Hastaneleri	Vakıf Üniversite Hastaneleri	Özel Sağlık Tesisleri (Hastane/ Muayenehane/Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi)
467	127	37	30	1853

Son yıllarda ülkemizde özel hastanelerin medikal turizme daha fazla önem vermesi ile bu alanda hareketlilik yaşanmaktadır. Başta A sınıfı özel hastaneler olmak üzere pek çok sağlık kuruluşu dünya genelindeki medikal turizm fuarlarına katılmış ve sağlıkta hizmet kalitesini arttırmak amacıyla her kurum kendine özel “Yabancı Hastane Departmanları” oluşturmuştur. Bu turizm alanında özel ilgi ve güven oldukça önemlidir, bu doğrultuda sağlık kuruluşlarındaki oluşturulan bu departmanlar medikal turistlerin işini kolaylaştırmaktadır. Bu departmanlar ile medikal turistlerin Türkiye’ye karşı çekingenlikleri kısmen de olsa azaltılmıştır. Güncel durumda ülkemiz küçük de olsa dünya medikal turizm pazarından bir pay almaktadır. Bu amaçlarla farklı ülkelere Türkiye’ye gelen medikal turistler temel gruba ayrılabilir; (Şahbaz vd., 2012).

- Farklı sebeplerden dolayı fazla sayıda Türk nüfusu içeren ülkeler (Hollanda, Almanya, Belçika vb.)
- Hekim eksikliği ve alt yapı yetersizliği yüzünden sağlık hizmeti almada sorun yaşayan gelişmekte olan ülkeler (Balkan Ülkeleri, Orta Asya’daki Türki Cumhuriyetler)
- Sağlık hizmeti maliyetlerinin yüksek ve sigorta kapsamında olmadığı hastaların bulunduğu ülkeler (Amerika, Almanya)
- Arz- talep dengesinin sağlanamaması sonucu oluşan uzun bekleme süreleri olan ülkeler (İngiltere, Kanada, Hollanda) (Şahbaz vd., 2012).

	Fiyat Farklılığı	Uzun Bekleme Süresi	Tıbbi Teknolojik Yetersizlik	Sağlık Çalışanının Ust İhtisas Yetersizliği	Akrabalık İlişkileri	Diaspora	Sigorta Kapsamında Olmayan İşlemler	Ozellikli Tedavi Seçeneklerine Olan İhtiyaç	Şosyo-kültürel Benzerlik	Geleneksel Turizm Olanakları
Almanya	✓	✓				✓	✓			✓
Rusya			✓	✓			✓	✓		✓
İngiltere	✓	✓				✓	✓			✓
ABD	✓						✓			✓
Libya			✓	✓				✓		✓
Hollanda	✓	✓					✓			✓
Fransa	✓	✓				✓	✓			✓
Bulgaristan			✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Yunanistan			✓	✓	✓			✓	✓	✓
Suriye			✓	✓	✓			✓	✓	✓
Azerbaycan			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Orta Asya Ülkeleri			✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Orta Doğu Ülkeleri			✓	✓	✓			✓	✓	✓

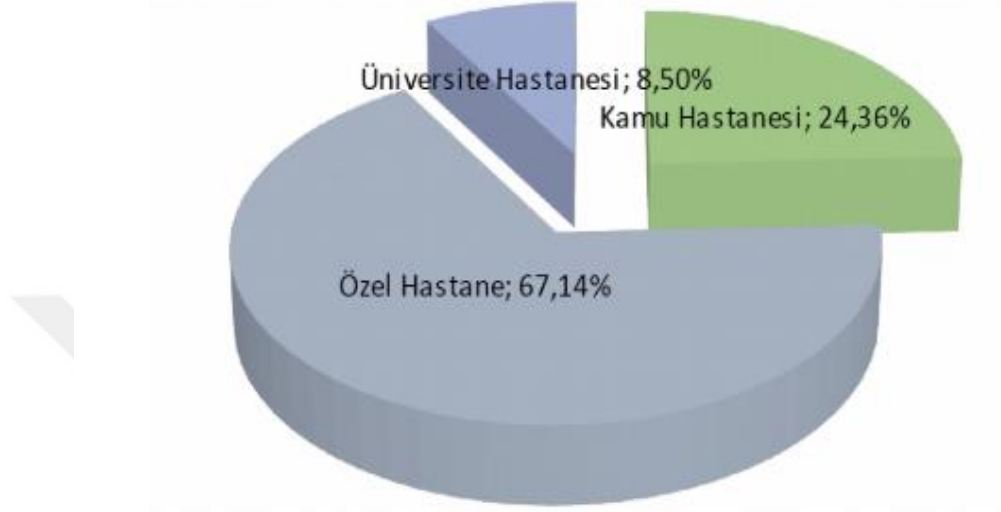
Şekil 2.2 Ülkelere Göre Türkiye'yi Medikal Turizmde Tercih Nedenleri
(<http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/tyst/06.pdf>)

Türkiye'nin doğal turizm kaynaklarına sahip olması ve coğrafi konumu itibariyle sağlık turizminde avantajlı konumdadır. Hastalar, sağlık turizminin yanında seyahat amacıyla da Türkiye'yi tercih etmektedirler. Sağlık turizmi kapsamında ülkemizi tercih eden hastaların tedavi paketlerinde seyahat programları da bulunmaktadır. Ülkemizin doğal kaynakları, tarihi eserleri, elverişli iklimi sayesinde senelerdir devam eden turizmdeki potansiyeli sağlık turizmi alanında da öne çıkmaktadır. (Buldukoğlu, 2014).

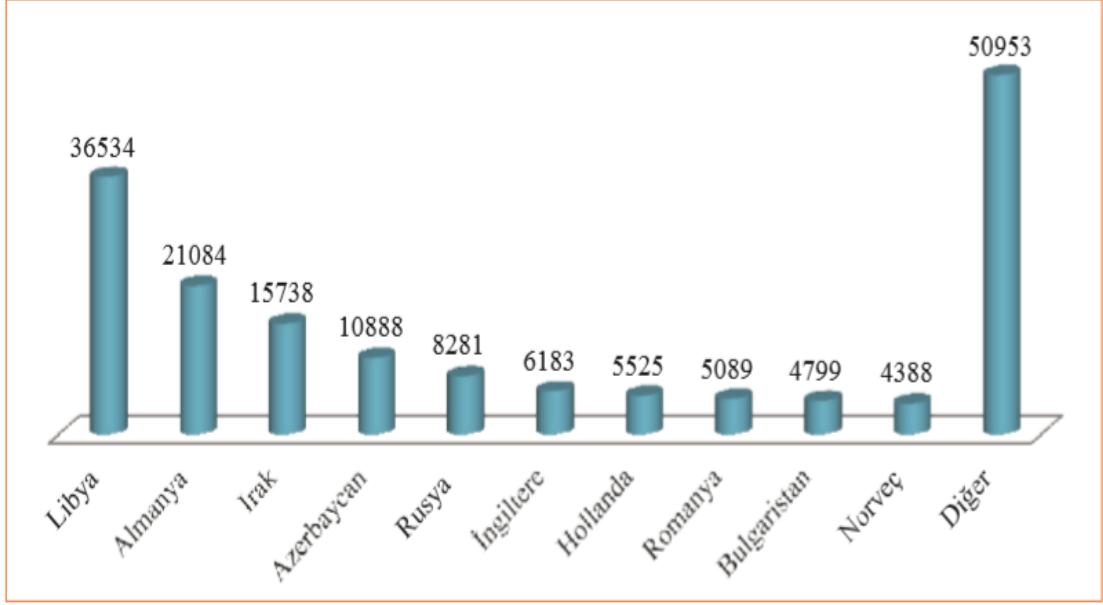
Şekil 2.3 Ülkemize Gelen Sağlık Turisti Sayıları (Sağlık Turizmi Ve Turistiğin Sağlığı Kapsamında)
(<https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/>)

2018 yılında 551.748 kişi, 2019 yılında 662.087 kişi sağlık turizmi ve turistin sağlığı kapsamında Türkiye’den sağlık hizmeti almıştır. 2020 yılında tüm dünyaya yayılan Covid-19 pandemisi nedeniyle ülkemizde medikal turist sayısında gözle görülür bir azalma olmuştur. 2021 yılında pandeminin etkisi hala devam etse de 642.444 medikal turist ülkemizden sağlık hizmeti almıştır.

Şekil 2.4 2018 Yılı İlk 6 Ay Yabancı Hastaların Kurumlara Göre Dağılımı
(<https://www.klinikiletisim.com/istatistiklerle-saglik-turizmi-verileri-nasil/>)

2018 yılında ilk 6 ay verileri doğrultusunda sağlık hizmeti almak için Türkiye’ye gelen toplam hasta sayısı 178 bine yakındır. Bu bireylerden ortalama 119 bini (yaklaşık %67) özel hastanelerde, kamu hastanelerini tercih eden yaklaşık 59 bin kişiden de ortalama %8’i üniversite hastanelerinde, ortalama %24’ü kamu hastanelerinde sağlık hizmeti almıştır.

Şekil 2.5 Medikal Turizm Kapsamında Hastaların Geldiği İlk 10 Ülke (2012) (Kaya vd., 2013)

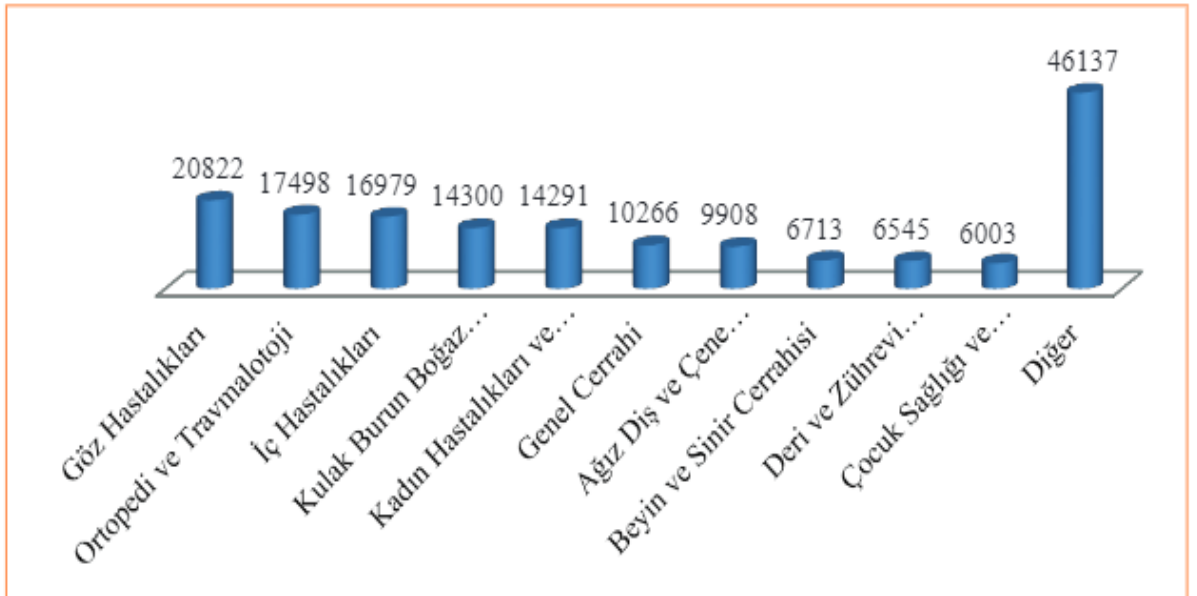
Libya’da yaşanan iç savaş sonrasında çok sayıdaki hasta ve yaralı olan Libya vatandaşı Türkiye’de ücretsiz tedavi edilmiştir. Libya’da iç savaşın bitmesinin ardından da yeni Libya hükümeti, artık Türkiye de tedavi olacak hastaların masraflarının hükümet tarafından karşılanacağını söylemiştir. Bu olaylar sonucunda da 2012 yılında Libya’dan çok sayıda medikal turist gelmiştir.

İkinci sırada yer alan Almanya’dan gelen medikal turistlerin de Türkiye’yi tercih etmelerinde birinci neden olarak Almanya’da yaşayan Türklerin fazla olması ve bunların Medikal turizmin tanıtımına aracı olmaları, ikinci neden olarak ise Türkiye’ye gelen turistlerin büyük bir bölümünü Almanların oluşturması söylenebilir. Bunlar dışında ülkemizde devlet ve özel sağlık kurumlarının bu ülkelerde önemli tanıtım çalışmaları yapmaları da seçimi etkileyen faktörler arasında gösterilebilir (Kaya vd., 2013).

Sevim ve arkadaşı (2019) yaptıkları çalışma sonucunda Türkiye’ye gelen hastaların tercihlerini etkileyen sebepler araştırılmış; hizmet kalitesi birinci faktör, sağlık hizmeti veren kurumun yenilikçiliği ikinci faktör ve ülkemizde bulunan doğal güzellikler üçüncü faktör olarak değerlendirilmiştir. Çalışmaya katılanların %54,6’sı medikal turizm kapsamında Türkiye’ye en az iki kez gelmiştir. %33,5’i de daha önce

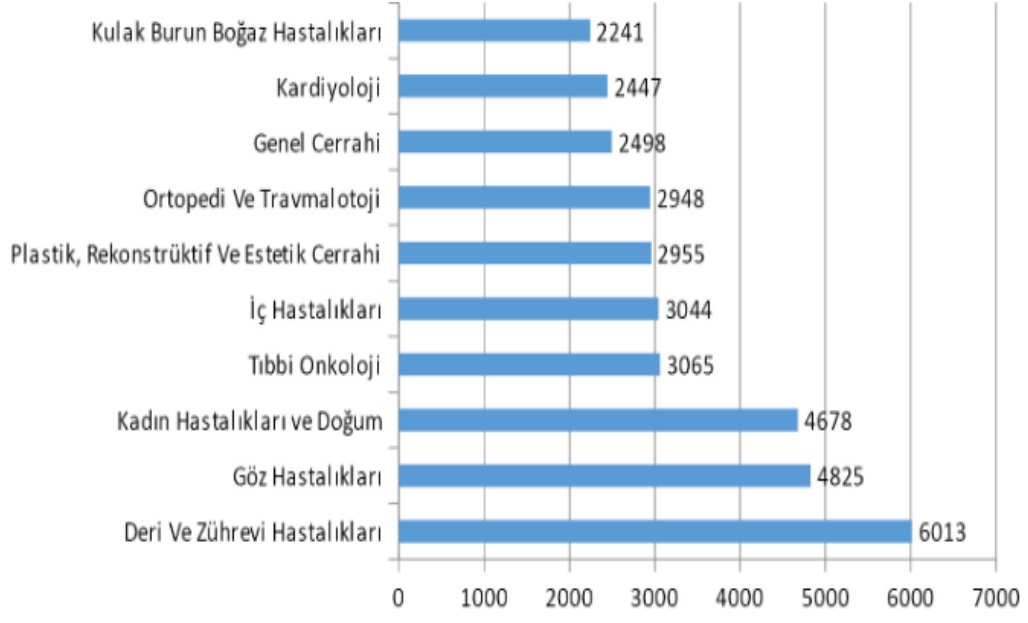
medikal turizm amacıyla farklı bir ülkeye seyahat ettiğini belirtmiştir. Türkiye'nin medikal turizm kapsamında tercih edilmesinde en önemli bilgilendirme faktörünün %39,8 oranla doktor yönlendirmesi olduğu sonucuna varılmıştır. Medikal turizm kapsamında ülkemize gelen hastalardan %35,9 ile Libya birinci, %20,8 ile Irak ikinci ve %14,8 ile Azerbaycan üçüncüdür. Bu durumun nedeni olarak; sağlık hizmetlerinin bu ülkelerde iyi verilememesi, ülkemize mesafe olarak 3 saatten az bir sürede ulaşılabilmesi, dini ve kültürel benzerlikler söylenebilir (Sevim ve Sevim, 2019).

Türkiye'deki hastanelerin birçoğunda göz, çocuk cerrahisi, diş, beyin cerrahisi, onkolojik tedaviler, ortopedi ve kardiyovasküler cerrahi alanlarında yüksek teknoloji ile sağlık hizmeti sunulabilmektedir. Bununla beraber kemik iliği, organ transplantasyonu, Cyberknife, MR, robotik cerrahi yapılabilmektedir. Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı tarafından Rusça, İngilizce, Arapça ve Almanca dillerinde 7/24; acil durumlarda 112, şikâyet durumlarında 184 numaralı hatlardan ve hastanelerde de tercümanlar ile uluslararası hastalara sağlık hizmeti sunulmaktadır (Sayın vd., 2017). Ülkemizde kanser tedavilerinde klasik yöntemler olan kemoterapi ve radyoterapi dışında Amerika'da oldukça yaygın kullanılan "cyber knife" teknolojisi uygulanmaktadır. Bu teknoloji tedavinin 10 günlük bir sürede tamamlanmasını mümkün kılmaktadır (Şahbaz vd., 2012).

Şekil 2.6 Medikal Turizm Kapsamında Gelen Hastaların Türkiye Genelinde Kliniklere Göre Dağılımı (2012) (Kaya vd., 2013)

2012 yılında 261.999 medikal turist Türkiye’de sağlık hizmeti almıştır. Toplam medikal turistlerden 20.822 (%7,9) medikal turist ülkemizde göz hastalıkları bölümünden sağlık hizmeti almış ve 2012 yılında medikal turizm kapsamında en çok tercih edilen alan olmuştur. Göz hastalıklarını ikinci sırada ortopedi ve travmatoloji bölümü takip etmektedir.

Şekil 2.7 Medikal Turistlerin Türkiye Geneline Kliniklere Göre Dağılımı (2018 Yılı İlk 6 Ay)
(<https://www.klinikiletisim.com/istatistiklerle-saglik-turizmi-verileri-nasil/>)

2018 yılında medikal turizm kapsamında Türkiye’ye gelen hastaların kliniklere göre dağılımına bakıldığında en çok sağlık hizmeti alınan kliniğin “Deri ve Zührevi Hastalıkları” olduğu ve ikinci sırada “Göz Hastalıkları” kliniğinin yer aldığı görülmektedir.

Türkiye’de göz hastalıkları medikal turizm kapsamında öne çıkan bir klinik türüdür. Yaklaşık 7 medikal turistten birisi göz hastalıkları tedavisi için Türkiye’ye gelmektedir. Türkiye’de özel göz hastanelerinden bazıları yüksek teknolojik ekipmanlarla kaliteli sağlık hizmeti vermekte aynı zamanda akredite olarak uluslararası pazarda medikal turizm tanıtımı konusunda önemli çalışmalar yapmaktadır (TÜRSAB Sağlık turizmi raporu).

Göz tedavilerinde Türkiye'nin tercih edilmesinin nedenleri:
(<https://muratuyar.com.tr/bilgilendirme/sss/saglik-turizmi.php>)

- Nitelikli hekim kadrosu
- Coğrafi konumu
- Mevsimsel avantajları
- Teknolojik tıbbi ekipmanları
- Kaliteli sağlık hizmetlerinin sunulması
- Avrupa ülkelerine kıyasla %60 daha uygun maliyetli göz tedavileri
- Dünya yaşlı nüfusunun hızla artmasına karşın genç nüfusu
- Geleneksel misafirperverliği

Diğer ülkeler ile kıyaslandığında Türk hekimlerinin vaka sayılarının ve başarılı sonuçlarının fazla olması Türkiye'nin göz hastalıkları tedavilerinde tercih edilmesindeki en önemli sebeplerdendir. Özellikle lazer göz cerrahi işlemleri teknoloji olarak oldukça ilerlemiş bu da tedavilerden başarılı sonuçlar alabilme ve medikal turistlerin güvenle ülkemizi tercih etmesini sağlamıştır. Göz tedavileri için Türkiye'yi tercih eden medikal turistlere tedavi dışında yolculuk, konaklama gibi her şey dâhil hizmet paketleri sunulmaktadır. Refraktif cerrahi işlemleri başta olmak üzere; glokom, katarakt, kornea nakli, retina ameliyatları en çok tercih edilen cerrahi işlemlerdir (<https://muratuyar.com.tr/bilgilendirme/sss/saglik-turizmi.php>). Ülkemizde sağlık turizminin gelişmesiyle beraber bu alandaki yatırımlara yoğunlaşmıştır. Özellikle yabancı turistlerin refraktif cerrahi ile göz tedavisine ilgi göstermesiyle pek çok göz hastanesi Akdeniz ve Ege Bölgeleri'nde yeni plan ve programlara yönelmiştir (Yardan vd., 2014).

2015 yılı verilerine göre; göz hastalıkları kliniği medikal turizm kapsamında en fazla tedavinin yapıldığı ve 1 yılda ortalama 40.000 cerrahi işlemle Dünya genelinde birinci sırada olan kliniklerdir. Türkiye'yi; Hindistan, Malezya, Singapur ve Tayland takip etmektedir. Göz hastalıkları tedavisi için ilk sırada İngiltere'den gelen medikal turistler yer alırken, Almanya ve Orta Doğu ülkeleri İngiltere'yi takip etmektedir. Ülkemizde medikal turizm kapsamında yapılan cerrahi işlemlerde miyop ve hipermetrop gibi göz kırma kusurlarının tedavisi ilk sıralarda yer almaktadır. Özellikle lazer göz cerrahi

teknolojisi ön planda olan tedavi yöntemidir. Türkiye’de medikal turizm kapsamında göz hastalıkları tedavileri diğer ülkelere kıyasla oldukça uygun maliyetlidir. Medikal seyahat planlayan bir turist için tedavinin yanında konaklama, yolculuk gibi giderleri de önemli olduğundan yakın uçuş mesafesi olan ülkeler ilk tercih olmaktadır. Göz cerrahi işlemleri nispeten kısa süren ve tedavi sonrası takibi ayaktan yapılan tedavilerdir. Bu tedaviler için ülkemizi tercih edecek medikal turistler ülke seçiminde turistik yerler olmasına da önem vermektedir. Tedavisini olan medikal turist daha sonrasında geleneksel turizm faaliyetlerine de katılmak istemektedir (<https://www.dunya.com/saglik/turkiye-goz-ameliyatinda-birinci-haberi-302346>). Göz cerrahisi için ülkemize gelen turistler ortalama 4-5 gün konaklamaktadır. Yalnızca göz cerrahisi için gelen turistler ülkemize ortalama 2.500 dolar döviz sağlamaktadır (Soysal, 2017). Ülkemizde göz cerrahi işlemlerinde ilk tercih İstanbul ve Antalya olmaktadır. Bunu Ankara, İzmir ve Bursa takip etmektedir. Bursa’yı daha çok Arap ülkeleri tercih etmektedir. (<https://www.dunya.com/saglik/turkiye-goz-ameliyatinda-birinci-haberi-302346>)

Sağlık hizmeti sunan merkezlerin göz hastalıkları bölümü, çok sayıdaki farklı göz ameliyatlarını eksiksiz olarak yapabilecek gelişmiş teknoloji ve tedavi sistemlerine sahiptir. Bütün alt branşlarda uzman hekimler aracılığıyla ileri teknoloji ve uluslararası standartlarda tedavi yöntemleri uygulanmaktadır. Lazer tedavisinin uygun görülmediği durumlarda fakoemülsifikasyon ve intacs gibi başka cerrahi yöntemler yapılmaktadır. Retina, glokom ve korneanın cerrahi ve medikal tedavisi ülkemizde JCI (Joint Commission International)’ya akredite olmuş kurumlarda devamlı olarak uygulanmaktadır. Batı’daki sağlık kurumlarına göre fiyat avantajının olması ve komplikasyonlarının nispeten daha az olması yabancı hastalar tarafından lazer ile göz tedavilerinin tercih edilmesini sağlamaktadır (TÜSİAD- Sağlık Çalışma Grubu, 2009).

Türk hekimleri de dünya genelindeki gibi 1990’ların başında excimer refraktif cerrahisini uygulamaya başlamış ve bu pazar 2000’lerin başlarında ülkemizde zirve yapmıştır. Oftalmoloji alanında Türkiye pek çok ülke ve bölgeden medikal turist almaktadır. Batı ve Doğu Avrupa, Rusya, Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Orta Asya refraktif cerrahi tedavisinde Türkiye’yi tercih eden başlıca ülkelerdir. Ülkemiz göz

tedavilerinde oldukça iddialıdır. Pek çok yeni tedavi yöntemleri ve ileri teknolojiler medikal turistlere sunulmaktadır (Kaymaz, 2018).

Ülkemizde göz hastalıklarının tedavisinde özel sağlık kuruluşları oldukça ön plandadır. Medikal turizmde Türkiye’de dikkat çeken özel göz hastaneler grubu 12 farklı ilde 21 şube ve aynı zamanda yurt dışında da Almanya, Gürcistan, Azerbaycan gibi 9 farklı noktada hizmet vermektedir. Medikal turizm ile 160 farklı ülkeden gelen medikal turistlere ağırlıklı olarak; lazer cerrahi uygulamaları, yakın-uzak görme problemleri, retina ve glokom tedavileri gibi sağlık hizmetleri sunulmaktadır. Tüm göz branşlarında nitelikli hekim kadrosu ve bireye özgü medikal turizm hizmeti ile göz tedavileri alanında medikal turistlerin ülkemizi tercih etmesi için gerekli bütün altyapıya sahiptir. Göz tedavilerinde ilkleri ülkemize getirerek Türkiye’nin hem sağlık turizmi hem de tatil için tercih edilebilir bir konuma gelmesine oldukça önemli katkı sağlamaktadır. Bu özel göz hastaneler grubunda web sitesi aracılığıyla online randevu sistemi, Avrupa’daki temsilcilikler ile yabancı dilde hizmet, cerrahi işlem öncesi tetkikler ve muayene, cerrahi işlem sonrası kontrol, ilk ilaçların temini gibi hizmetler sağlık turizmi kapsamında medikal turistlere sunulmaktadır. Bu alandaki deneyimi, etik anlayışı, sektörde ilk sırada yer almasının vermiş olduğu sorumlulukla, yüksek standartlarda sağlık hizmeti anlayışı ve hastalarından aldıkları güvene layık olabilmek için bütün gücüyle çalışmalarına devam etmektedir (<https://www.dunyagoz.com/tr/saglik-turizmi>).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Medikal turizm sağlık turizminin bir alt dalı olup sağlık turizminin kapsamı daha geniştir. Ülkemizde medikal turizme dair veriler az tutulmaktadır. Veriler kısıtlı olsa da ülkemizin hem turizm hem de sağlık sektörü açısından avantajları medikal turizm açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle çalışma kapsamında ülkemiz için önemi gün geçtikçe daha da artan medikal turizm tercih edilmiştir.

Bu çalışma sağlık turizminin bir alt dalı olan medikal turizmde önemli bir uygulama oftalmolojinin Alanya ilçesindeki yerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Daha önceki medikal turizm ile ilgili yapılan çalışmalarda en çok tercih edilen medikal tedaviler ve bu tedavilerin ülkede bıraktığı döviz üzerinde durulmuştur. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan ayrılan yönü daha spesifik olarak Alanya ilçesinde medikal turizm kapsamında göz hastalıkları tedavisinde sağlık hizmeti sunan kamu hastanesinden alınan verilerin incelenmesi, tedavi yöntemlerinin, daha çok tercih edilen ülkelerin araştırılması planlanmıştır. Alanya özelinde yapılan bu çalışma ile Alanya'nın medikal turizmdeki potansiyeli ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve bu alandaki akademik boşluğun doldurulmasına katkı sağlayıcı özellikte olması planlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmalar çoğunlukla gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı elde edilen verilerin sonuçlandırılması ile kuram oluşturan “tümevarımcı analiz” yöntemidir (Baltacı, 2019; Tekindal & Uğuz Arsu, 2020). Doküman analizinde; üzerinde çalışılan konuyla ilgili kitap, arşiv, rapor, video, ses, fotoğraf kayıtları gibi belgeler ele alınır (Karataş, 2015). Araştırmacıyı merkez alan bir yöntem olduğu için çalışma büyük ölçüde öznedir (Baltacı, 2019). Tam nesnellik olmayıp araştırmacı tarafından düzenlenen yorumsal bir süreçtir. Nitel araştırmalarda araştırmacı doğrudan sürecin içerisinde olup izlenimlerini bu sürece aktardıkları için bu durum araştırmanın sonucu üzerinde etkili olur (Altun & Yazıcı, 2014). Araştırmaya konu olan veriler toplandıktan sonra betimsel ve içerik analizine tabi tutulur (Karataş, 2015). İçerik analizinde konu olan veriler daha yakından incelenir, olay ve olguların

kökeni odak alınır (Baltacı, 2019; Karataş, 2015). Betimsel analizde ise detaylı veri analizi yoktur. Araştırma sonucunda hazırlanan veriler düzenlenir ve yorumlanarak okuyucuya sunulur. Birçok betimsel analizde veriler belli kategoriler halinde sınıflandırılır, sınıflandırmaya ilişkin bulgular özetlenir ve araştırmacının yorumu ile sunulur (Baltacı, 2019). Nitel araştırmalar “niçin, nasıl ve ne şekilde” sorularına cevap ararken nicel araştırmalar “ne kadar, ne miktarda, ne kadar sık ve ne kadar yaygın” sorularına cevap arar. Bu nedenle nitel araştırmacıların iyi gözlem yapabilme, diğer insanları dinleme, iyi ilişki kurabilme, verileri iyi analiz edebilme gibi birtakım yeteneklerinin olması gereklidir (Karataş, 2019).

Araştırma konusunda öncelikle literatür taraması yapılmış, çalışma alanı gereği nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile veri toplama yöntemi kullanılmış ve verilerin sunulmasında betimsel analiz gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında Alanya ilçesindeki oftalmoloji alanında sağlık hizmeti veren ve sağlık turizmi yetki belgesi almış kurumların incelenmesi sonucunda çalışma literatür taraması ve medikal turizm kapsamında oftalmoloji bölümünde hizmet veren bir kamu kurumundan alınan verilerle sınırlı kalmıştır. Araştırma Covid-19 pandemi döneminde gerçekleştirilmiştir.

3.4. Araştırmanın Kapsamı

2020 yılında medikal turizm hastaları tarafından Antalya en çok tercih edilen ikinci il olmuştur. Bu nedenle Antalya ili üzerinde çalışılmış, çalışmanın örneklemini Antalya ili Alanya ilçesindeki Bakanlıkça yetkilendirilmiş sağlık turizmi yetki belgesi almış sağlık kurumları oluşturmaktadır.

Alanya ilçesinde 2022 yılı Eylül ayı itibariyle Bakanlıkça yetkilendirilmiş sağlık turizmi yetki belgesi almış 12 sağlık kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlardan 1 tanesi kamu hastanesi, 1 tanesi vakıf üniversitesi hastanesi, 2 tanesi özel hastane, 2 tanesi özel muayenehane ve 6 kurum özel ağız ve diş sağlığı polikliniğidir (<https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-25360/yetkili-saglik-tesisleri-ve-araci>

kuruluslar.html). Bakanlıkça yetkilendirilmiş 4 kamu-özel hastaneden 3 tanesinde medikal turizm kapsamında oftalmoloji alanında tedaviler yapılmaktadır.

4. BULGULAR

Araştırma kapsamında önce Sağlık Bakanlığı 2020 yılı sağlık turisti hasta sayıları, oftalmoloji sağlık turisti hasta sayıları, en çok tercih edilen iller ve sağlık kurumlarının türü; sonrasında 2017-2021 yılları arasında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden alınan veriler incelenmiştir.

Tablo 4.1 2020 Yılı Sağlık Turizmi Tekil Hasta Sayısı

	Sağlık Turisti Sayısı	Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı
Toplam	339.101	21.012

Tabloda 2020 yılında sağlık turizmi kapsamında Türkiye'deki toplam sağlık turisti ve oftalmoloji sağlık turisti sayıları verilmiştir. Bu veriler doğrultusunda 2020 yılında ülkemizdeki sağlık turisti sayısının %6,1 (21.012 oftalmoloji medikal turist sayısı) 'ini oftalmoloji sağlık turistleri oluşturmaktadır.

Tablo 4.2 2020 Yılı Sağlık Turisti Sayısı İlk 10 İl

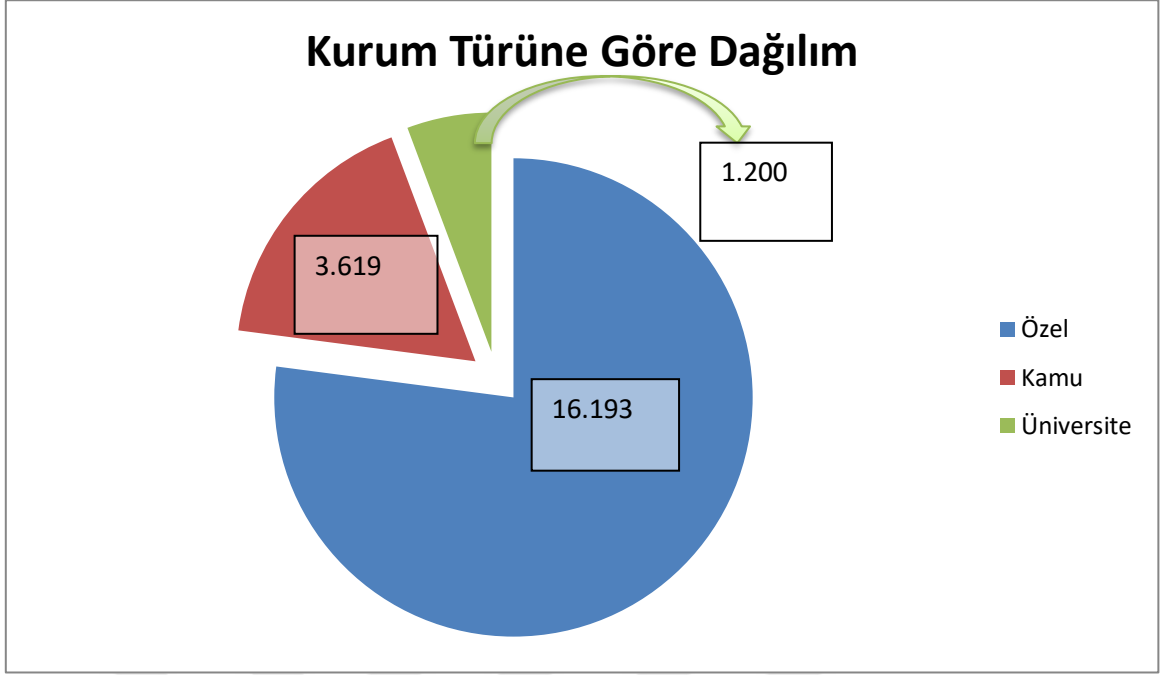
İller	Sağlık Turisti Sayısı
İstanbul	155.336
Antalya	48.345
Ankara	30.700
Kocaeli	9.646
İzmir	8.962
Bursa	7.010
Samsun	6.695
Muğla	5.298
Tekirdağ	5.017
Gaziantep	4.800

2020 yılında Türkiye’deki sağlık turisti sayısı 339.101 ‘dir. İstanbul 155.336 (%45,8) kişi ile bu hastalardan tedavi için en çok tercih edilen il olurken, Antalya 48,345 (%14,2) kişi ile ikinci sırada, Ankara ise 30,700 (%9,05) kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Tablo 4.3 2020 Yılı Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı İlk 10 İl

İller	Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı
İstanbul	11.629
Ankara	2.385
Antalya	893
İzmir	677
Bursa	655
Şanlıurfa	639
Kocaeli	484
Samsun	389
Trabzon	272
Tekirdağ	234

2020 yılında Türkiye’deki 339.101 sağlık turistinden 21.012 turist göz hastalıkları tedavisi için ülkemizi tercih etmiştir. Toplam sağlık turisti tablosunda olduğu gibi oftalmoloji sağlık turistleri tarafından da İstanbul en çok tercih edilen il olmuştur. Birinci sırada 11.629 (%55,3) sağlık turisti ile İstanbul, ikinci sırada 2.385 (%11,3) sağlık turisti ile Ankara ve üçüncü sırada 893 (%4,2) sağlık turisti ile Antalya yer almaktadır.

Şekil 4.1 2020 Yılı Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısının Kurum Türüne Göre Dağılımı

2020 yılında 21.012 oftalmoloji sağlık turistinden 16.193 (%77,06) sağlık turisti özel sağlık kurumlarından tedavi alırken, 3.619 (%17,2) sağlık turisti kamu sağlık kurumlarından, 1.200 (%5,7) sağlık turisti ise üniversite hastanelerinden oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır.

Tablo 4.4 Yıllara Göre Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden Sağlık Hizmeti Alan Toplam Sağlık Turisti Sayısı ve Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı (Turistin Sağlığı ve Sağlık Turizmi)

Yıllar	Sağlık Turisti Sayısı	Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı
2017	3.560	49
2018	4.939	76
2019	5.594	79
2020	11.252	304
2021	17.039	206

2017 yılından 2021 yılına kadar Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden hizmet alan toplam sağlık turist sayısı her geçen yıl artmıştır. 2017 yılında toplam 3.560 sağlık turistinden 49'u (%1,3), 2018 yılında toplam 4.939 sağlık turistinden 76'sı

(%1,5), 2019 yılında toplam 5.594 sağlık turistinden 79 ‘u (1,4), 2020 yılında toplam 11.252 sağlık turistinden 304’ü (%2,7), 2021 yılında toplam 17.039 sağlık turistinden 206’sı (%1,2) göz hastalıkları kliniğinden sağlık hizmeti almıştır.

Tablo 4.5 2017 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi)

Ülkeler	Oftalmoloji Sağlık Turisti Sayısı
Rusya Federasyonu	10
Irak	8
İsveç	8
Almanya	6
Kırgızistan	6

2017 yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nden 49 sağlık turisti oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. Bu sağlık turistlerinden birinci sırada 10 sağlık turisti ile Rusya’dan gelen hastalar yer almaktadır. İkinci sırada 8 (%16,3) sağlık turisti ile Irak ve İsveç’ten gelen hastalar yer alırken üçüncü sırada 6 (%12,2) sağlık turisti ile Almanya ve Kırgızistan’dan gelen hastalar yer almaktadır. Bu ülkeleri takip eden diğer ülkeler; Ukrayna, İngiltere, Kazakistan, Hollanda’dır.

Tablo 4.6 2018 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi)

Ülkeler	Oftalmoloji Sağlık Turist Sayısı
Almanya	15
Rusya Federasyonu	12
Norveç	10

2018 yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nden 76 sağlık turisti oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. 2018 yılındaki oftalmoloji bölümünden 15 (%19,7) sağlık turisti ile Almanya en fazla sağlık hizmeti alan ülkedir. İkinci sırada 12 (%15,7) sağlık turisti ile Rusya ve 10 (%13,1) sağlık turisti ile üçüncü sırada Norveç yer almaktadır. Bu ülkeleri takip eden diğer ülkeler; Irak, İsveç, Ukrayna’dır.

Tablo 4.7 2019 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı ve Sağlık Turizmi)

Ülkeler	Oftalmoloji Sağlık Turist Sayısı
Norveç	17
Rusya	10
Azerbaycan	8

2019 yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden 79 sağlık turisti oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. Bu sağlık turistlerinden birinci sırada 17 (%21,5) sağlık turisti ile Norveç'ten gelen hastalar yer almaktadır. İkinci sırada 10 (%12,6) sağlık turisti ile Rusya ve 8 (%10,1) sağlık turisti ile üçüncü sırada Azerbaycan'dan gelen hastalar yer almaktadır. Bu ülkeleri; Arnavutluk, İsveç ve Almanya takip etmektedir.

Tablo 4.8 2020 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi)

Ülkeler	Oftalmoloji Sağlık Turist Sayısı
Irak	61
Rusya	45
İran	28

2020 yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden 304 sağlık turisti oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. Oftalmoloji sağlık turistlerinden birinci sırada 61 (%20) sağlık turisti ile Irak'tan gelen hastalar yer almaktadır. Irak'ı ikinci sırada 45 (%14,8) sağlık turisti ile Rusya ve 28 (%9,2) sağlık turisti ile üçüncü sırada İran takip etmektedir. Bu ülkeleri takip eden diğer ülkeler; Suriye, Almanya, Kazakistan, Azerbaycan'dır.

Tablo 4.9 2021 Yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ndeki Oftalmoloji Sağlık Turistlerin Ülkelere Göre Dağılımı İlk 3 Ülke (Turistin Sağlığı Ve Sağlık Turizmi)

Ülkeler	Oftalmoloji Sağlık Turist Sayısı
Irak	40
Rusya	29
İran	22

2021 yılında Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nden 206 sağlık turisti oftalmoloji bölümünden sağlık hizmeti almıştır. Bu sağlık turistlerinden birinci sırada 40 (%19,4) sağlık turisti ile Irak'tan gelen hastalar yer almaktadır. İkinci sırada 29 (%14) sağlık turisti ile Rusya ve 22 (%10,6) sağlık turisti ile üçüncü sırada İran'dan gelen hastalar yer almaktadır. Almanya, Kazakistan, Kırgızistan bu ülkeleri takip eden diğer ülkelerdir.

Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde 2017 yılından 2022 yılına kadar uygulanan cerrahi işlemler;

- Göz kapağının estetik işlemleri,
- Refraktif cerrahi işlemleri
- Glokom tedavileri
- Katarakt ameliyatlarıdır.

Tablo 4.10 Yıllara Göre Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Oftalmoloji Sağlık Turistlerine Uygulanan Cerrahi İşlemler

2017		2018		2019		2020		2021	
Oftalmoloji Bölümünde Uygulanan Cerrahi İşlemler	Oftalmoloji Bölümünde Cerrahi İşlem Uygulanan Sağlık Turist Sayısı	Oftalmoloji Bölümünde Uygulanan Cerrahi İşlemler	Oftalmoloji Bölümünde Cerrahi İşlem Uygulanan Sağlık Turist Sayısı	Oftalmoloji Bölümünde Uygulanan Cerrahi İşlemler	Oftalmoloji Bölümünde Cerrahi İşlem Uygulanan Sağlık Turist Sayısı	Oftalmoloji Bölümünde Uygulanan Cerrahi İşlemler	Oftalmoloji Bölümünde Cerrahi İşlem Uygulanan Sağlık Turist Sayısı	Oftalmoloji Bölümünde Uygulanan Cerrahi İşlemler	Oftalmoloji Bölümünde Cerrahi İşlem Uygulanan Sağlık Turist Sayısı
-	-	Göz kapağı düşüklüğü tedavisi (pseudopitoz)	2	Göz kapağı kisti ameliyatı	11	Göz kapağı kisti ameliyatı	15	Lazer Kapsülotomi-sineşiotomi	2
				Fakoemülsüfikasyon + iol	2	Periferik iridektomi	1		
						Göz kapağı estetiği	2		
						Göz kapağı defektlerinin onarımı	1		
						Lazer Kapsülotomi-sineşiotomi	2		

						Fakoemülsüfikasyon + iol	4		
Toplam	-		2		13		25		2

Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde 2017 yılında sağlık turizmi kapsamında oftalmoloji bölümünde sağlık turistlerine herhangi bir cerrahi işlem uygulanmamıştır. 2018 yılında 2 sağlık turistine göz kapağı estetik işlemleri uygulanmıştır. 2019 yılında toplam 13 sağlık turistine oftalmoloji alanında cerrahi işlem uygulanmış; 11 sağlık turistine göz kapağı estetik işlemleri, 2 sağlık turistine katarakt tedavisi uygulanmıştır. 2020 yılında toplam 25 sağlık turistine bu alanda cerrahi işlem uygulanmış; 18 sağlık turistine göz kapağı estetik işlemleri, 1 sağlık turistine glokom tedavisi, 6 sağlık turistine katarakt tedavisi uygulanmıştır. 2021 yılında toplam 2 sağlık turistine oftalmoloji alanında cerrahi işlem uygulanmış ve bu 2 sağlık turisti için de katarakt tedavisi uygulanmıştır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Medikal turizm, turizm ve sağlık sektörlerinin iç içe olduğu bir alandır. Medikal turizm hareketliliğinde daha çok Asya ülkeleri ön planda olsa da Türkiye’de iklimi, coğrafi yapısı, tarihi, doğa güzellikleri, alternatif turizm faaliyetlerinin varlığı, kaliteli sağlık hizmetlerinin verilebilmesi gibi nedenlerle medikal turizm destinasyonları arasında yer almaktadır. Her geçen gün sağlık hizmetlerindeki iyileşmeler, nitelikli hekim sayısının artışı, sağlık kuruluşu sayılarındaki artışlar, yabancı dil eğitimi almış personel sayısının artması ülkemizi medikal turizm alanında daha öne çıkaracaktır. Bütün bu avantajların üzerine uygun maliyetlerde sağlık hizmetleri alınabilmesi ve geleneksel turizm hareketliliğinde de maliyetlerinin düşük olması ülkemizi oldukça avantajlı duruma getirmektedir.

Alanya, yakın mesafelerdeki Antalya havalimanı ve Gazipaşa-Alanya havalimanı ile kolay ulaşılabilir noktadadır. Pek çok ülkeden direk uçuşların olması yanında ilçede oftalmoloji alanında hizmet veren üç kamu-özel hastanenin üçü de Bakanlık tarafından sağlık turizmi yetki belgesi almıştır. Geleneksel turizm hareketliliğinde de ön planda olan Alanya medikal turizm hareketliliği için de büyük bir potansiyel oluşturmaktadır.

Kaya ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan çalışmada; 2012 yılında 261.999 sağlık turistinin Türkiye’den sağlık hizmeti aldığı ve 20.822 sağlık turistinin (%7,9) oftalmoloji alanında sağlık hizmeti aldığı görülmüştür. 2018 yılı ilk 6 ay verilerinin incelendiği çalışmada; (<https://www.klinikiletisim.com/istatistiklerle-saglik-turizmi-verileri-nasil/>) 177.783 sağlık turistinin Türkiye’den sağlık hizmeti aldığı ve 4.825 sağlık turistinin (%2,7) oftalmoloji alanında sağlık hizmeti aldığı görülmüştür. 2018 yılı ilk 6 ay verilerinde medikal turistlerin kliniklere göre dağılımlarına bakıldığında oftalmolojinin ikinci sırada yer almaktadır. 2020 yılına kadar medikal turizm hareketliliğinde genel bir artış söz konusu olup 2020 yılında tüm dünyada etkili olan Covid-19 pandemisi medikal turizm hareketliliğini de etkilemiştir. 2020 yılında sağlık hizmeti almak için ülkemize gelen 339.101 sağlık turistinden 21.012’si (%6,1) oftalmoloji alanında sağlık hizmeti almıştır. 2020 yılında oftalmoloji medikal turistlerin sırasıyla tercih ettikleri ilk üç il; İstanbul, Ankara ve Antalya olmuştur.

Genel medikal turizm hareketliliğinde olduğu gibi oftalmoloji alanında da özel sağlık kurumları ön plandadır. 2020 yılında 21.012 oftalmoloji sağlık turistinin 16.193'ü (%77,06) özel sağlık kurumlarını tercih etmiştir. Kamu hastanelerinde nitelikli hekim ve teknolojik ekipman pek çok cerrahi işlemin yapılabilmesine olanak sağlasa da kamu hastaneleri medikal turizm istatistiklerinde ön plana çıkamamıştır.

Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde 2017 yılında 3.560 sağlık turistinin %1,3'ü (49); 2018 yılında 4.939 sağlık turistinin %1,5'i (76); 2019 yılında 5.594 sağlık turistinin %1,4'ü (304); 2020 yılında 11.252 sağlık turistinin %2,7'si (304); 2021 yılında 17.039 sağlık turistinin %1,2'si (206) oftalmoloji alanında sağlık hizmeti almıştır. 5 yıllık oftalmoloji sağlık turistlerinin geldikleri ülkeleri incelendiğinde genellikle Almanya, Irak, İran ve Rusya'nın ilk sıralarda yer aldığı görülmüştür. Ruslar için Alanya geleneksel turizm hareketliliğinde önemli bir merkez olmuştur. Farklı ülkelere yatırım yapmak isteyen Ruslar Türkiye'ye geldiklerinde büyük oranda Alanya'yı tercih etmekte ve burada yatırımlar gerçekleştirmektedir. Bu yüzdendir ki medikal turizm hareketliliğinde de geleneksel turizm de olduğu gibi ilk sıralarda yer almaktadır. İranlı turistler için de Alanya önemli bir tercih merkezidir. Gazipaşa-Alanya Havalimanı'ndan Tahran'a direk uçuşların 2019 yılında başlaması ve Covid-19 pandemisinin ardından 2021 yılında yeniden uçuşların devam etmesiyle İranlı turistler için Alanya kolay ulaşılabilir bir turizm merkezi olmuştur. İranlıların zengin, kişisel bakım ve alışverişe düşkün olmalarıyla Alanya'daki bu hareketlilik ekonomik olarak ilçeye büyük kazançlar bırakacaktır. Alanya medikal turizm hareketliliğinde de özellikle estetik operasyonlar için tercih merkezi olma potansiyelindedir. Sağlık turizminin tanıtımında tavsiyeler oldukça önemlidir. Almanya'daki Türk nüfusunun fazla olması Alanya medikal turizm hareketliliğinde Almanya'yı ilk sıralara taşımıştır. Yine Iraklı turistler için dini yakınlık Alanya'yı tercih nedenidir.

Türkiye'de medikal turistler tarafından tercih edilen tedaviler arasında oftalmolojinin önemli yeri vardır. Bu kapsamda daha çok refraktif cerrahi, glokom, kornea nakli, katarakt ameliyatları, retina cerrahisi tercih edilen tedavilerdir. Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde ise 2017- 2021 yılları arasında medikal turistlere göz kapağı estetik işlemleri, refraktif cerrahi işlemleri, glokom tedavileri ve katarakt ameliyatları yapılmıştır. Sağlık hizmeti almak için ülkemizi tercih eden turistlerin

aldıkları tedaviye göre ülkede kalma süreleri de değişmektedir. Bazı tedaviler daha karmaşık, izlem süreci daha uzunken bazı tedaviler daha kısa, iyileşme sürecinde izlem ayaktan takip edilebilmektedir. Göz tedavileri nispeten daha kısa ve tedavi sonucu izlemi ayaktan takip edilebilen tedavilerdir. Göz hastalıkları gibi tedavi sonrası izlemi kısa olan medikal tedavilerde turistler diğer alternatif turizm faaliyetlerine de önem vermektedir. Aynı zamanda başka ülkeye seyahat planlayan bir medikal turist en az 1 kişiyi de yanında refakatçi olarak getirmektedir. Bu yüzden medikal turizm hareketliliğinde ülkeden alınacak sağlık hizmetinin yanında alternatif turizm faaliyetlerinin de varlığı ve çeşitliliği medikal turistlerin tercihlerinde önemli bir etkidir. Alanya ilçesi hem alternatif turizm çeşitliliği ve bu alternatif turizm faaliyetlerinin de uygun maliyetlerde olması hem de sağlık turizmi yetki belgesine sahip sağlık kuruluşlarının olması ile medikal turistlerin önemli tercih merkezi olabilir.

Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde medikal turizmde kayıtlar tutulurken turistin sağlığı veya sağlık turisti olarak iki kategoride kayıt tutulmamaktadır. Ortak kayıt alınıp her iki kategori de medikal turizm hareketliliği kapsamında değerlendirilmektedir. Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde 2017 yılından 2021 yılına kadar toplam medikal turist ve göz tedavisi için ülkemizi tercih eden medikal turistlerin sayısı artmıştır. Gelişen teknoloji ve iletişim ağları sayesinde diğer ülkelerin sağlık hizmetleri hakkında kolaylıkla bilgi sahibi olabilme, küreselleşmenin etkisiyle kendi ülkesi dışında sağlık hizmeti alma isteği, ülkemizde sağlık turizmi ve sağlık otelciliği alanlarında yatırımların artmasıyla uluslararası medikal turizm hareketliliğinde gücünün artması, Alanya ilçesinin turizm hareketliliğinde ülkemizde öne çıkan bölge olmasıyla yıllara göre medikal turist sayısındaki artış beklenen bir durumdur. Ancak 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi tüm dünyada turizm ve sağlık turizmi hareketliliğini olumsuz etkilemiştir. Pandemi döneminin Alanya medikal turizm hareketliliğine etkilerini görebilmek için çalışmada pandemi öncesi ve pandemi dönemindeki sonuçlar (2017-2021 yılları) değerlendirilmiştir. Yıllara göre medikal turist sayısının ve oftalmoloji medikal turistlerin sayısının arttığı görülmüştür. Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde yapılan çalışma sonucunda pandemi döneminde beklenen azalış görülmemiştir.

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'nde "Sağlık turizmi" bölümü hem yüksek lisans hem de doktora programlarının açılması Alanya'nın uluslararası medikal turizm pazarında daha fazla pay almasına yardımcı olacaktır. Sağlık turizmi doktora programının açıldığı ilk üniversite Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi'dir. Bu alanda yetiştirilecek akademisyenler ve yapılan araştırmalarla sadece eğitim değil Alanya'nın mevcut potansiyeli daha da artırılabilecektir.

5.1. Öneriler

Medikal turistler için güven önemli bir unsurdur. Planladıkları seyahatlerinde sağlık hizmetlerinden turistik gezilere kadar detaylı bilgi sahibi olabilmeleri güven duygusunu artıracaktır. Sağlık kuruluşları veya aracı kuruluşlar reklam ve tanıtım çalışmaları yapmaktadır. Ancak sağlık kuruluşları ve aracı kuruluşların reklam çalışmalarından çok bakanlık tarafından yapılacak reklam ve tanıtım çalışmaları medikal turistler açısından güven duygusunu artırabilir. Burada medikal turizm kapsamında kurulacak bir web sitesi; içeriğinde sağlık turizmi yetki belgesi almış sağlık kurumları, aracı kurumlar, tedavi maliyetleri, tedavi sonrası prosedür, hizmet alınabilecek farklı yabancı dil seçenekleri, medikal turistlerin istedikleri zaman web site üzerinden mesaj yoluyla sorularına cevap alabilecekleri müşteri temsilcileri gibi ayrıntıları olan bir web sitesi kurulabilir. Web sitesi medikal turistler tarafından bir seyahat planlarken kullanılan ilk yol olmaktadır. Bu nedenle web sitesi üzerinden bilgi erişimi hızlı ve kolay olacak şekilde sağlanmalıdır.

Reklam ve tanıtım çalışmalarında hedef kitle çok önemlidir. Ülkemiz için; Türk nüfusunun fazla olmasıyla Almanya, Müslüman kimlikleriyle Arap ülkeleri, turizm faaliyetlerinde önemli bir paya sahip olmasıyla Rusya, tedavi maliyetlerinin yüksek olması, sigorta kapsamında olmayan tedaviler ve uzun randevu sıraları nedeniyle Avrupa ülkeleri hedef kitle ve faktörleridir. Gidilen ülkedeki yemek kültürü de medikal turistler için önemli bir unsurdur. Kurulacak web sitesinde yemek kültürünü anlatan resimlerle ülkenin yemek kültürü hakkında da bilgi verilmelidir. Reklam ve tanıtım çalışmalarında yabancı dil bilen personel sayısı önemlidir. Hedef kitle doğrultusunda farklı yabancı dillerde yeterliliği olan personeller istihdam edilmelidir.

Medikal turizmin gelişmesi için sağlık personellerinin yanında turizm, seyahat, otelcilik alanlarında da mesleki olarak yetiştirilmiş nitelikli personel gereklidir. Kamu ve özel sağlık kuruluşları, aracı kuruluşlar, üniversiteler ile beraber eğitim modülleri hazırlanabilir. Sadece mesleki bilgi değil; diksiyon, beden dili, iletişim gibi eğitimlerde personele verilmelidir. Çünkü medikal turist seyahat planlarken ilk muhatap olduğu grup sağlık personellerinden önce aracı kurumlardaki personellerdir. Turistlerin soru işaretleri giderilmeli, memnuniyet oluşturulmalıdır. Ülkemizin uluslararası piyasada yer edinebilmesi için medikal turistlerin memnuniyet durumları önemlidir. Çünkü daha çok tavsiye üzerine medikal turistler ülkemize seyahat düzenlemektedir.

Aracı kuruluşların medikal turistleri daha çok özel hastanelere yönlendirmesiyle kamu hastaneleri medikal turizm pastasından yeteri payı alamamaktadır. Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi de ne yazık ki medikal turizm kapsamında oftalmolojide istenilen konumda değildir. Nitelikli hekimleri, medikal turizm alanında her türlü tedavinin yapılabilmesi, birimde görevli yabancı dil bilen personellerin olmasına rağmen ilçedeki özel hastaneler daha çok ön plana çıkmaktadır. Aracı kurumlar hastaların talepleri doğrultusunda tarafsız yönlendirmeler yapmalı kamu hastaneleri de mevcut potansiyelini kullanabilmelidir.

Medikal turizm hareketliliğinde maliyet önemli bir unsurdur. Ülkemizde ve dolayısıyla Alanya ilçesinde sağlık hizmetleri yanında otelcilik, tedavi sürecindeki ilaçlar, konaklama, seyahat, transfer, eğlence gibi maliyetler de düşüktür. Bu durum da genelde daha uygun maliyetlerde medikal turizm hareketliliği demektir. Alanya ilçesinde hem alternatif turizm faaliyetlerinin hem de sağlık hizmetlerinin daha uygun maliyetlerde alınabilmesi medikal turistler açısından tercih merkezi olmaktadır. Ancak fiyat politikası belirlemede sadece düşük fiyat politikası değil aynı zamanda kaliteli ve tüm dünyada geçerli teknolojik gelişmelerle sağlık hizmeti verilebilir olduğu şeklinde bir politika ile aynı zamanda ülkemizin de uluslararası medikal turizm hareketliliğinde rekabet oluşturabilmesi sağlanmalıdır.

Alanya'da medikal turizmi geliştirebilmek için Alanya Sağlık Turizmi Derneği (ALTSUD), Alanya Turistik İşletmeciler Derneği (ALTİD), Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ve yine üniversite bünyesinde Sağlık Turizmi Araştırma ve Uygulama

Merkezi (SATUMER) gibi kuruluşlar burada önemli rol oynamaktadır. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi kendi bünyesinde Sağlık Turizmi Araştırma ve Uygulama Merkezi (SATUMER) kuran sayılı üniversitelerden biridir. Bu kuruluş sağlık turizmi ile ilgili bilimsel araştırma yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu kuruluşların koordineli bir şekilde çalışmalarını Alanya ilçesini medikal turizm pazarında ön plana çıkarmak mümkün olabilir. Otel ve hastane yöneticileri, akademisyenler ile beraber çalışılıp Alanya için gelişim planı belirleyip uluslararası medikal turizm pazarında söz sahibi yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- <https://www.dunyagoz.com/tr/saglik-turizmi> (Erişim tarihi: 04.07.2022)
- <https://muratuyar.com.tr/bilgilendirme/sss/saglik-turizmi.php> (Erişim tarihi: 10.08.2022)
- <https://www.newswise.com/articles/patients-beyond-borders-announces-top-10-best-cities-for-medical-tourists-in-2020> (Erişim tarihi:16.04.2021)
- <https://www.budgetdirect.com.sg/> (Erişim tarihi: 17.07.2021)
- <https://costarica.org/living/medical/> (Erişim tarihi: 19.07.2021)
- https://www.researchgate.net/publication/348559298_Tum_Yonleriyle_Saglik_Turizmi_Ulkeler_KOSTA_RIKA (Erişim tarihi:19.07.2021)
- <https://medtourpress.ir/en/why-medical-tourism-in-singapore/> (Erişim tarihi:19.07.2021)
- <https://www.anywhere.com/costa-rica/travel-guide/medical-tourism> (Erişim tarihi: 19.07.2021)
- <https://www.health-tourism.com/medical-tourism-malaysia/> (Erişim tarihi: 19.07.2021)
- <https://www.health-tourism.com/medical-tourism-mexico/> (Erişim tarihi: 19.07.2021)
- https://www.researchgate.net/publication/348559113_Tum_Yonleriyle_Saglik_Turizmi_Ulkeler_MEKSIKA (Erişim tarihi: 19.07.2021)
- <https://us.sganalytics.com/wp-content/uploads/2018/04/Medical-Tourism-in-USA-V3-1.pdf> (Erişim tarihi: 24.07.2021)
- <https://www.grandviewresearch.com/> (Erişim tarihi: 24.07.2021)
- <https://www.insider.com/medical-tourism-americans-save-money-healthcare-2018-6> (Erişim tarihi: 24.07.2021)
- <https://www.medicabroad.com/medical-tourism-in-usa/> (Erişim tarihi: 24.07.2021)
- <https://www.treatmentabroad.com/destinations/usa> (Erişim tarihi: 24.07.2021)
- <https://muratuyar.com.tr/bilgilendirme/sss/saglik-turizmi.php> (Erişim tarihi: 26.05.2022)
- <https://www.dunya.com/saglik/turkiye-goz-ameliyatinda-birinci-haberi-302346> Erişim tarihi: 26.05.2022)
- <https://www.klinikiletisim.com/istatistiklerle-saglik-turizmi-verileri-nasil/> (Erişim tarihi: 26.07.2021)
- <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> (Erişim tarihi: 26.07.2021)
- Ağaoğlu, F. O. , Karagöz, N. , Zabun, S. (2019). Sağlık Turizmi Uygulamaları Ve Türkiye'ye Getirilerine İlişkin Bir Değerlendirme. S.C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 20(2), 428-450.
- Akar, A. (2020). Sağlık Turizmi Kapsamında Termal Oteller ve Dış Turizm Talebinin Yapısal Analizi: Aydın İli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Akbolat, M., Deniz, N. G. (2017). Türkiye'de Medikal Turizmin Gelişimi Ve Bazı Ülkelerle Karşılaştırılması. Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi, 1(2), 123-139.
- Altun, F., Yazıcı, H. (2014). Nitel Ve Nicel Yöntemleri Kullanan Araştırmacıların Empatik Eğilimleri Ve İşlevsel Olmayan Tutumları Arasındaki Farklılıklar. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, (1), 371-386.
- Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), 91-96.
- Ayyıldız, T., Atay, H., Yazıcı, A. (2014). Konaklama İşletmelerinin Engelliler İçin Olanakları ve Yöneticilerin Görüşleri: Kuşadası Örneği. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 2, 84-100.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED), 5 (2), 368-388.

- Bayram, M., Oduncuoğlu, F. (2019). Turizm Sektöründe Yiyecek-İçecek Hizmetlerinin Sağlık Turizmi Türleri ile İlişkisi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 2360-2382.
- Buldukoğlu, S. (2014). Sağlık Turizminin Türkiye'deki Yeri Ve Önemi. (Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bulut, A., Şengül, H. (2019). Dünyada ve Türkiye'de Sağlık Turizmi. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 45-62.
- Cohen, E. (2014). Medical Tourism in Tayland. *AU- GSB E- JOURNAL*, 1(1).
- Connell, J. (2006). Medical tourism: Sea, sun, sand and... surgery. *Tourism Management*, 27(6), 1093-1100.
- Dalkıran, G. B. (2017). Bir Sağlık Turizmi Destinasyonu Olarak Trakya Bölgesi. *Social Sciences Research Journal*, 6(4), 162-178.
- Demirer, E. (2010). Türkiye'de Medikal Turizm ve Geliştirilmesi: Örnek Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Dereli, N., Temizkan, R. (2019). Bolu'nun Termal Turizm Potansiyeli ve Termal Turist Profili. *Eskişehir Orhangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 321-347.
- Doğan, B. , Aslan, A. (2019). Türkiye'de Sağlık Turizminin Mevcut Durumu ve Ülke Ekonomisine Katkıları. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 391-420.
- Edinsel, S., Adıgüzel, O. (2014). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yılda Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 167-190.
- Gürkan, D., Çimke, S. (2017). Yozgat İlinde Alternatif Bir Turizmin Gelişimi: Yaşlı Turizmi. II. Uluslararası Bozok Sempozyumu Yozgat'ın Turizm Potansiyelleri ve Sorunları Bildiri Kitabı, Yozgat: Bozok Üniversitesi: 5-13.
- İlker, G. (2012). Türkiye'de Termal Turizme Yönelik Hizmet Veren Konaklama İşletmelerinde Pazarlama Karması Elemanları: Örnek Bir Alan Araştırması. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasu, Ç. (2009). Sağlık Turizminde Yeni Bir Konsept: "Uzun Yaşam Köyleri". *Türkiye Klinikleri J Med Sci*. 29, 117-119.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kaya, S., Yıldırım, H., Karsavuran, S., Özer, Ö. (2013). Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı.
- Kaymaz, Ç. (2018). 2010 Sonrasında Türkiye'de Sağlık Turizmi'nin Gelişimi. (Yüksek Lisans Tezi). Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.
- Kazemha, A., & Dehkordi, K. (2017). The Principles of Designing Hospital Hotel with the Approach of Health Tourism in Kish Island. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(1), 515-531.
- Khairunnisa, C., Hatta, M. (2017). The Development of Health Tourism Industries in Malaysia. *Scientific Journal of PPI-UKM*, 4(1).
- Kostak, D. (2007). Turizm Hareketleri (Türkiye Örneği Üzerinden Sağlık Turizmi). (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kumar, J., Hussian, K. (2016). Factors affecting medical tourism destination selection: A Malaysian perspective. *International Interdisciplinary Business-Economics Advancement Journal*, 1(1), 1-10.
- Kurar, İ., Baltacı, F. (2021). Medikal Turizm Potansiyeli Üzerine Nitel Bir Araştırma: Antalya Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 176-199.
- Leng, C. H. (2007). Medical Tourism in Malaysia: International Movement of Healthcare Consumers and the Commodification of Healthcare. *ARI Working Paper*, (83).

- On birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2019-2023). (2019). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlanı.pdf> (Erişim tarihi: 18.03.2021)
- Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018). (2013). T. C. Kalkınma Bakanlığı, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf> (Erişim tarihi: 17.03.2021)
- Özer, Ö., Songur, C. (2012). Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 69-81.
- Özkurt, H. (2007). Sağlık Turizmi Tahvilleri. Maliye Dergisi, 152, 121-142.
- Özsarı, S. H. , Karatana, Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu. J Kartal TR, 24(2), 136-144.
- SATURK, <http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/ust/tayland.pdf> (Erişim tarihi: 22.06.2021)
- SATURK, <http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/tyst/06.pdf> (Erişim tarihi: 22.06.2021)
- SATURK, <http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf> (Erişim tarihi: 25.06.2021)
- Sayın, K., Yeğinboy, E., Yüksel, İ. (2017). Türkiye'de Medikal Turizm Uygulamaları: Bir Üniversite ve İzmir Sağlık Serbest Bölgesi Değerlendirmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 32(2), 289-313.
- Sevim, E., Sevim, E. (2019). Medikal Turizm Tercihini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Türkiye Örneği. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 22(3), 633-652.
- Soysal, A. (2017). Sağlık Turizmi: Tehdit Ve Fırsatlar Bağlamında Türkiye Açısından Bir Durum Değerlendirmesi. Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, (2), 169-187.
- Sultana, S., Haque, A., Momen, A , Yasmin, F. (2014). Factors Affecting the Attractiveness of Medical Tourism Destination: An Empirical Study on India- Review Article. Iranian Journal Of Public Health, 43(7), 867-876.
- Şahbaz, R., Akdu, U., Akdu, S. (2012). Türkiye'de Medikal Turizm Uygulamaları; İstanbul Ve Ankara Örneği. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(27), 267-296.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/TR-25360/yetkili-saglik-tesisleri-ve-araci-kuruluslar.html> (Erişim tarihi: 06.09.2022)
- Tekindal, M., Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı Ve Sürecine Yönelik Bir Derleme. Ufku Ötesi Bilim Dergisi, 20(1), 153-182.
- TÜİK, Turizm İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Egitim,-Kultur,-Spor-ve-Turizm-105> (Erişim tarihi: 26.06.2022)
- TÜSİAD “Türkiye İçin Yeni Bir Fırsat Penceresi: Tıp Turizmi” Görüş Belgesi. (2009). <https://tusiad.org/tr/saglik-cg/item/4844-turkiye-icin-yeni-bir-firsat-penceresi-tip-turizmi-gorus-belgesi> (Erişim tarihi: 10.07.2021)
- USHAŞ, Sağlık Turizmi Verileri. <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> (Erişim tarihi: 26.06.2022)
- Uysal, B. (2018). Spa-Wellness Projelerinin İnşaat Proje Yönetimi Süreçlerindeki Kritik Başarı Faktörleri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Vovk, V., Beztelesna, L., Pliashko, O. (2021). Identification Of Factors For The Development Of Medical Tourism İn The World. International Journal Of Environment Research And Public Health, 18(21).
- Vuković, P., Čavlin, G., Čavlin, M. (2015). Complementarity In The Development Of Rural Tourism With The Development Of Thermal Baths, Spa And Wellness Tourism. Economics of Agriculture, 62(1), 259-270.

- Yardan, E. D. , Dikmetaş, H. , Us N. C. , Yabana, B. (2014). Türkiye ve Dünya’da Sağlık Turizmi. Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi, (8), 27-42.
- Yıldız, Z., Yıldız, S., Karaçayır, E. (2017). Dünyada ve Türkiye’de Engelli Turizmi Pazarının Değerlendirilmesi. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 5(2), 61-80.
- Yorulmaz, M., Söyler, S. (2020). Sağlık Turizmi SWOT Analizi: Adana İli Örneği. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 6(2), 217-230.
- Zarei, A., Feiz, D., Minbashrazgah, M., Maleki, F. (2020). International Journal Of Healthcare Management, 13(51), 5192-5198.
- Zipleme, Y. (2019). Health and Wellness Tourism in China: Concept and Development. Journal of Landscape Research, 11(6), 148-150.

EKLER

EK-1 İZİNLER

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü
Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Sayı : E-69706591-929
Konu : Bilimsel Çalışma
(Doç.Dr.Fatih ASLAN)

Sayın Doç.Dr.Fatih ASLAN
Göz Hastalıkları Uzmanı

İlgi:17.02.2022 tarih ve 2023 sayılı dilekçeniz.

Hastanemiz Baştabiplik Makamına vermiş olduğunuz 17.02.2022 tarihli ilgede kayıtlı dilekçeniz incelenmiş olup, "Medikal Turizmde Önemli Bir Uygulama: Oftalmolojinin Türkiye ve Dünya'daki Yeri " isimli bilimsel çalışmanız için dilekçenizde bahsi geçen hastanemiz veri arşiv kullanımı ve tetkik sonrası artan,kalan veya kullanılmayan materyalleri (kan ve serum) çalışmanızda kullanma talebinizi kişisel bilgilerin gizliliği hakkındaki yasal düzenlemelere (yasa ve yönetmelik) göre yapılması şartıyla uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Uzm. Dr. Alper ÖZTÜRK
Başhekim V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 9b79e56a-00d5-4854-bb52-cb11ea7d335a Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi-ebys>
Oba mah. Alkū Hastane Caddesi No:13 Bilgi için: Sebiha CANSU
Telefon: Faks No: 02425134840 SÜREKLİ İŞÇİ
e-Posta: sebiha.cansu@saglik.gov.tr İnternet Adresi: Telefon 242 513 48 41 / 1072 Telefon No: (0 242) 513 48 41

05.11.2021-40498

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-32368283-730.10-40498
Konu : Bilgi Talebi (Hilal ÖZKAN)

05.11.2021

SAĞLIK TURİZMİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Anabilim Dalınız Sağlık Turizmi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Hilal ÖZKAN' ın, "Medikal Turizmde Önemli Bir Uygulama: Oftalmolojinin Türkiye'deki ve Dünyadaki Yeri" başlıklı tez çalışmasında kullanılmak üzere Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı'ndan talep etmiş olduğu bilgi ve Bakanlığın yazısı ekte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.

Doç. Dr. Derman VATANSEVER
BAYRAMOL
Müdür V.

Ek:

- 1- Araştırma İzni (Hilal ÖZKAN) (2 sayfa)
- 2- Sağlık Turizmi Verileri (1)
- 3- Sağlık Turizmi Verileri (2)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSC35Y62C8 Pin Kodu :18832

Belge Takip Adresi :
https://ebys.alanya.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?eD=BSC35Y62C8&cS=40498

Adres:Kestel Mahallesi Sigorta Caddesi No:250 Alanya/Antalya
Telefon:(0242) 510 61 91 Faks:(0242) 510 61 92
e-Posta:enstiti@alanya.edu.tr Web:http://enstiti.alanya.edu.tr/
Kep Adresi:alanyaalaaddinkeykubat@hs01.kep.tr

Bilgi için: Leyla Çetin
Unvanı: Şef
Tel No: (0242) 510 61 86

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Ek-1

Sayı :E-72610418-045.99-39928
Konu :Araştırma İzni (Hilal ÖZKAN)

03.11.2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 25.10.2021 tarih ve 203 sayılı yazısı.

Enstitünüz Sağlık Turizmi Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi 13237572820 T.C. kimlik numaralı Hilal ÖZKAN hakkındaki Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ilgi yazısı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Özgür Kasım AYDEMİR
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi Yazı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSL35UVDE8 Pin Kodu :60962

Belge Takip Adresi :
https://ebys.alanya.edu.tr/en/Vision/Validate_Doc.aspx?eD=BSL35UVDE8&eS=399

Adres:Kestel Mahallesi Üniversite Caddesi No:86/2 Alanya/ANTALYA
Telefon:(0242) 510 60 30 Faks:(0242) 510 60 34
e-Posta:oidb@alanya.edu.tr Web:https://oidb.alanya.edu.tr
Kep Adresi:alanyaalaaddinkeykubat@hs01.kep.tr

Bilgi için: Gönül Çetin
Unvanı: İÇİ

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 75000571/ 045.99
Konu : Veri Talebi

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 22.10.2021 tarihli ve E-37106781-000-169433 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda; Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sağlık Turizmi Anabilim Dalı Sağlık Turizmi Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Hilal ÖZKAN' ın "Medikal Turizmde Önemli Bir Uygulama: Oftalmolojinin Türkiye'deki ve Dünyadaki Yeri" konulu tez çalışması kapsamında verilere ihtiyaç duyulduğundan bahsedilmektedir.

Bakanlığımızca uygun görülen, resmi olarak yayımlanmamış ekteki verilerin; Bakanlığımızın resmi onayı olmaksızın belirtilen amaç dışında kullanılmaması, herhangi bir nedenle (yayın vs.) üçüncü kişi veya kurumlarla paylaşılmaması, verinin kullanıldığı çalışmanın tarafımızla paylaşılması ön şartıyla, talep edilen veriler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Dr. Muhammed Ertuğrul EĞİN
Bakan a.
Sağlık Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı

Ek: Sağlık Turizmi Verileri (Excel)

ÖZGEÇMİŞ

Hilal ÖZKAN

Eğitim ve Mesleki Geçmiş:

- 2019, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü
- 2022, Özel Klinik, Diyetisyen

Yayımlar ve Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler:

- Alkan, Ş. , Solak, R. , Gürbüz, E. , Özcan, B. , Özkan, H. , Dikici, Z. , Karaman, R. (2019). Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğrencilerinde Yeme Davranış Bozukluğu ve Beden Algısı: Kesitsel Bir Çalışma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2(2), 38-44.

Yabancı Dil Bilgisi:

İngilizce (Orta Seviye)